

MONOGRAFIA
POKONFERENCYJNA

SCIENCE,
RESEARCH, DEVELOPMENT #30

PHILOLOGY,
SOCIOLOGY AND CULTUROLOGY

Czestochowa

29.06.2020- 30.06.2020

U.D.C. 316+8.2+8.1.1.1.1.1 +8.0.1.8+082

B.B.C. 94

Z 40

Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.

(1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii.

(30.06.2020) - Warszawa, 2020.

ISBN: 978-83-66401-57-0

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do artykułów z konferencji należą do ich autorów.

W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię.

Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane przez dwóch członków Komitetu Naukowego.

Wszelkie prawa, w tym do rozpowszechniania i powielania materiałów opublikowanych w formie elektronicznej w monografii należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

W przypadku cytowań obowiązkowe jest odniesienie się do monografii.

Publikacja elektroniczna.

«Diamond trading tour» ©

Warszawa 2020

ISBN: 978-83-66401-57-0

Redaktor naukowy:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;

С. Беленцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;

Z. Ćekerevac, Dr., full professor, «Union - Nikola Tesla» University Belgrade, Serbia;

Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;

И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;

Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

N. Yuriychuk, Ph. D in Pedagogics, Assistant Professor, Assistant Professor at the Chair for Ukrainian Linguistics and Methods of Education SHEI «Pereiaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical Hryhorii Skovoroda University», Ukraina

KOMITET ORGANIZACYJNY:

A. Murza (Przewodniczący), MBA, Ukraina;

A. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;

A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;

A. Malovychko, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

M. Stych, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska;

A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus.

I. Bulakh PhD of Architecture, Associate Professor Department of Design of the Architectural Environment, Kiev National University of Construction and Architecture

Recenzenci:

L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPУ im. K.D. Ushinskogo, Ukraina;

М. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия.

КОНЦЕПЦІЯ РОЗПАЧУ, ІРОНІЇ ТА ТЕРПІННЯ В ПОЕТИЧНОМУ ДОРОБКУ ТОМАСА ЕЛІОТА

Козубенко Л.М. 6

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ОРНАМЕНТИКИ НАРОДНОГО УКРАЇНСЬКОГО МИТСТЕЦТВА ВИШИВКИ

Генесіран М. 9

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ АБСТРАКТНИХ ПОНЯТЬ В АНГЛОМОВНОМУ КАЗКОВОМУ ДИСКУРСІ

Сірант А. М., Монастирська Р. І. 19

О СТРУКТУРЕ СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ

Джуманиязова Н. А. 28

САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА СТАРШЕКЛАССНИКОВ С ЛЕКСИКОЙ

Рахматуллаева Ч. Б. 31

СВЯЗЬ МОРФОЛОГИИ И СИНТАКСИСА

Тухтамишова З. Н., Тухтамишова Ф. Н., Гафурова Ш. Э. 34

**« ЗЕМЛЯ ЗОВЁТ: СПЕШИТЕ ЛЮБИТЬ, ТВОРИТЬ... »
О СТИХОТВОРЕНИИ И.А БУНИНА « НОЧНЫЕ ЦИКАДЫ »**

Аскарова Р. У., Керимова М. Р., Муллаева С. А. 36

ORGANIZE LESSONS USING INFORMATION COMMUNICATION TECHNOLOGIES THE MOST IMPORTANT ASPECT OF PRIMARY EDUCATION

Qo'ldasheva G. G., Ismoilova Sh. A., Qodirov M. O. 38

FACTORS AND OPPORTUNITIES FOR THE FORMATION OF SPIRITUAL EDUCATION THROUGH THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN MOTHER (UZBEK) TONGUE LESSONS

Abdurahmonova S. H., Rahmatullayeva G. A., G'oziyeva O. M. 41

THE FORMATION AND FUNCTIONING OF NEOLOGISMS IN THE SPHERE OF FOOD INDUSTRY

Dziubina O. I. 44

ВОПРОСЫ ТЕОРИИ ВАРИАТИВНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОГО ЯЗЫКА

Мурко И.И. 47

ФРАЗЕОЛОГІЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ЛІНГВІСТІВ

Чепурна З.В. 49

USE OF MODERN METHODS IN TEACHING ENGLISH FOR SCHOOL STUDENTS

Sharofuddinova D. 52

NAVOIYNING NAVO OLAMI

Ro`ziboieva P. M., Umurzoqova M. A. 55

ЭФФЕКТИВНЫЙ СПОСОБ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

Абсаломова А. Б. 57

КОНЦЕПЦІЯ РОЗПАЧУ, ІРОНІЇ ТА ТЕРПІННЯ В ПОЕТИЧНОМУ ДОРОБКУ ТОМАСА ЕЛІОТА

Козубенко Л.М.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української і зарубіжної літератури та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди»

У статті досліджуються концепція розпачу, іронії та терпіння в поетичній спадщині Томаса Еліота; аналізується особливості мистецького таланту поета в реалізації цієї проблеми.

Ключові слова: концепція, розпач, іронія, терпіння, герой, твір.

Keywords: concept, despair, irony, patience, hero, work.

Літературна творчість Томаса Еліота відображає катастрофізм поетичної свідомості митця. У ній відчувається розгубленість, розчарування і навіть страх людської особистості, викликаний безглуздістю буття. Поет входить в художню літературу як бунтівник проти жорстокості й бездушності світу.

Поема «Портрет дами» написана у формі драматичного монологу. Ліричний герой твору звертається до дами, яка залишається в «тіні» розповіді. Сам герой вивищений над дамою, до якої звертається; його погляди на життя видаються впевненими та переконливими. Але незабаром виявляється, що сам герой, як і героїня, приречений на такі ж обмеження в житті, бо воно є безглуздом і позбавленим будь-якої романтичності. Тому герой змушений озброїтися іронією, мистецтвом маскараду і лицемірства, щоб досягти певного «самозахисту»:

І мушу позичати на ходу
Бозна-чії подоби, щоб знайти по-
трібну...
Немов ведмідь на ярмарку кружляю
в танці,
Кривляюся, мов мавпа, варнякю,
як какаду.
Ходім, пройдемося, у тютюновім
трансі...
[1, с. 72].

Романс з дамою триває майже рік, і зміна пір року надає різної тонації настроям та думкам героя. Упродовж цього часу молодий чоловік перестає бути вивищеним над об'єктом своїх почуттів, але водночас впадає у стан невпевненості й розчарування. Розпач і меланхолія стають наслідком того, що людина не може зазирнути під маску світу і кожного зі свого оточення зокрема, проникнути за межі лицемірства, неприродної посмішки, облудних слів, не може збагнути суті власного життя, бо не знаходить собі місця в світі.

У «Прелюдах» Т. Еліот втілює в поетичних образах різні стани людської свідомості (споглядання, досвідчення, вихід за межі власного «я», прийняття світу як необхідності), кожен з яких є виразником жадливої пустки в душі людини – пустки, що породжує внутрішню безвихідь, спричиняє руйнуванню душі, оскверненню святині:

Душа над містом простяглась
У збляклім небі в високості,
Юрмою стоптана вона
Уцент о п'ятій і о шостій...
[1, с. 83].

Душа ліричного героя незахищена, бо відкрита для всіх – для всього світу (тому: «над містом простяглась»), а світ, прообразом котрого в «Прелюді IV» стає місто, байдужий і жорстокий до поетичної душі. Навіть небо – знак Всесвіту – «зблякле», бо не приймає до себе поета. Тому в свої права вступає юрма – натовп, який завжди прагне принизити всіх вищих духом, поглимитись, розчавити все те, що гідне захоплення і заслуговує на визнання.

Проблема часу і пам'яті стає центральною у цьому творі, нав'язаному філософськими поглядами А. Бергсона. У розумінні Т. Еліота майбутнє втрачає свій сенс, якщо сучасність не має свого правдивого «обличчя». Така втрата майбутнього може спричинити теперішнє існування людини без будь-якого втручання пам'яті, тобто без зв'язку з минулим. Отже, людина неначе «виштовхується» за межі часу, й її життя цілковито втрачає свій зміст. Поема закінчується тим, що ліхтар запрошує людину і її пам'ять до сну. Сон – це

втеча від життя, але необхідна втеча. Згідно з роздумами поета, марення зможуть стати для людини певним «відпочинком» від жорстокої реальності, але не повним порятунком для втраченої людської душі. Тому сон – це «ножа людського викрутас», ще одне знущання над людською душею.

У поемі «Безплідна земля» Т. Еліот доводить, що у безжальному світі все ж залишається місце для романтичного почуття. Важливою є думка про те, що кінець романтичного кохання не є кінцем світу, – це розуміють ті, хто вміє кохати, досвідчувати терпіння в коханні і прагне цих досвідчень. У цій поемі квітень стає часом справжнього кохання, яке асоціюється з християнською любов'ю – терпінням і всепрощенням. Адже квітень – це пора мук і страждань Ісуса Христа, квітень – також місяць прощ до святих місць. Але квітень у сучасному світі поет вважає найжорстокішим місяцем, бо він облудний. Тому кохання героїв виглядає мізерним. Безплідна земля Т. Еліота – це країна, яка не дає плоду любові, бо любов утратила свою первісну християнську вартість, бо в сучасному квітні кохання не цвіте, а в'яне.

Новим етапом у творчості Т. Еліота стала поема «Порожні люди». Перша частина твору змальовує королівство спустошених, зламаних невідомою силою людей. Інтонація поетичної оповіді нагадує спільну молитву, скеровану до цієї невідомої сили. Учасники молитви є аморфними, безсилим, безколірними. Поєднаннями оксюморонних виразів «контур без форми»,

«без кольору тінь», «сила збезвладне-на», «жести без рухів» автор свідомо повертає читача у контекст метафізичної поезії XVII століття, у якій поети завдяки таким художнім засобам підкресливали внутрішню боротьбу людини, її неузгодженість зі світом. Еліотівські герої не ввійдуть до Королівства, образ котрого увиразнюється наприкінці поеми, бо вони спустошені, «соломою випхані», бездушні.

Друга частина поеми – це королівство сну і марень. Люди не вміють і не можуть оглядати світ безпосередньо, насолоджуватись прямими променями сонця. Їх світосприйняття викривлене, спотворене:

Тут за очі править
Блиск сонця на пощербленій колоні
Там дерево хитається
І голос
Там виникає з вітровіння...
[1, с. 91].

Третя частина твору є спробою відповіді на запитання про посмертне життя: чи залишиться в людях і після смерті така ж безнадія й самотність? У четвертій частині ще бракує такої відповіді, але вже з'являється надія на воскресіння душі завдяки терпінню, на прозоріння невидющих очей.

П'ята, остання частина «порожніх людей», розпочинається безнадійним обрядом танцю у мертвій країні кактусів. Тінь вимальовується як поділ між

реальністю і бажаним ідеалом, між вчинками і намірами. Фінал поеми звучить як присвята життя людини Богам – Т. Еліот утверджує християнський зміст людського існування:

Для Тебе
Життя
Для Тебе то
Світ кінчається саме так,
Світ кінчається саме так... [1, с. 97].

Але утверджувальний сенс поеми все ж залишається невід'ємним від інтонації заперечення: все закінчується «не вибухом, а вищанням». У розумінні поета, людські наміри ніколи не матимуть своєї реалізації у вчинках, бо світ і надалі залишається жорстоким і байдужим.

Отже, поетична творчість Т. Еліота сповнена суперечностей, гірких розчарувань, іронії, християнського терпіння, душевного розпачу людини, яка є самітником у жорстокому житті. Вона засвідчує той шлях, який пройшов митець, від скепсису й безладу до християнських вартостей та внутрішньої гармонії людини.

Література

1. Еліот Т.С. Вибране. Київ: Дніпро. 195 с.
2. Павличко С.Д. Лабіринти Томаса Стерна Еліота // Зарубіжна література. 1999. № 16 (128). С. 3 – 6.
3. Чертенко О.П. Т.С. Еліот – поет і теоретик модернізму (Літературознавчий нарис до вивчення його творчості) // Всесвітня література. 2003. № 10. С. 48 – 53.

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ОРНАМЕНТИКИ НАРОДНОГО УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА ВИШИВКИ

Марга Генесіран

викладач кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання Університету Григорія Сковороди у Переяславі

У статті розглянуто питання актуальності формування у майбутніх учителів образотворчого мистецтва духовних цінностей. Проаналізований зміст української орнаментики у вишивці, як засобу формування духовності. Обґрунтовано те, що вивчення народних орнаментів та їх знаковості важливі для формування у молоді духовних цінностей, а саме: доброти, любові, чесності, милосердя, духовної та моральної чистоти.

Ключові слова: духовні цінності, формування, орнаменти, вишивка, любов, доброта, милосердя.

The article considers the urgency of forming spiritual values in future teachers of fine arts. The content of Ukrainian ornamentation in embroidery as a means of forming spirituality is analyzed. It is substantiated that the study of folk ornaments and their significance are important for the formation of spiritual values in young people, namely: kindness, love, honesty, mercy, spiritual and moral purity.

Key words: spiritual values, formation, ornaments, embroidery, love, kindness, mercy.

Постановка проблеми.

«Завоювання духовності – це найголовніше завдання людського життя».

(Бердяєв Н.А. Экзистенциальная диалектика божественного и человеческого).

Третє тисячоліття називають новітньою ерою існування людства, яке, врахувавши всі історичні помилки свого розвитку, або перейде до якісно нового існування з утвердженням духовно-моральних цінностей, або загине від власної руйнівної споживацької діяльності. Саме тому для сучасного пізнання світу набувають виняткового значення духовні і моральні аспекти [9, с. 18].

Проблема формування духовно неповної особистості посідає чільне місце в педагогіці і є надзвичайно актуальною в кожен час розвитку людства, оскільки побудова здорового суспільства можлива за допомогою високomorальних цінностей. За останні роки в системі середньої та вищої освіти відбулися надзвичайно важливі і позитивні зміни, але один з її особливих аспектів, такий, як духовність –

постійно методично визначатиме базову основу зміни вектора у трьох вимогах (самовдосконалення, креативності та цілеспрямованості). За словами видатного науковця Івана Дмитровича Бежа: «Лише любов, вірність, справедливість, доброта і багато інших цінностей ведуть молодь до добродійності і досконалості» [4, с. 120]. Адже якщо серце людини наповнене добротою, то й дії її добродісні. Гострота проблеми полягає в тому, щоб розкрити смисловий контент педагогіки розуміння в духовному розвитку майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

У питанні по суті, що є духовністю і які цінності в ній закладено, звернемося до першоджерел, а саме: «Святого письма», тобто «Біблії»: Духовність це – безумовна любов, терпіння, доброта, повага, милосердя, самовідданість, віра: «Любов – довготерпелива, любов – лагідна, вона не заздрить, любов не чваниться, не надимається, не бешкетує, не шукає свого, не поривається до гніву, не задумує зла; не тішиться, коли хтось чинить кривду, радіє правдою; все зносить, в усе вірить, усього надіється, все перетерпить. Любов ніколи не переминає» (*Перше послання апостола Павла до Коринтян*) [2].

Щодо наступної духовної цінності такої, як «терпіння», то саме слово походить від грецького – “*hupomeno*” означає проходити через щось, піддаватися випробуванням, переносити труднощі – «переносьте скорботу гідно» (*Послання апостола Павла до Римлян*) [2].

Доброта – це основна моральна цінність, яка пов’язується з категорією блага. Уособленням доброти є філантроп, саме той хто бажає усім людям добра. Благодійна діяльність, надання допомоги та заступництва нужденним [3, с. 22].

Чому цінності називають «Духовними», а саме тому, що вони стосуються не матеріального, тобто «тілесного», але психічного, внутрішнього пізнання і самопізнання. Духовні цінності закладені в «Святому письмі» не змінюються і не є короткочасними, а – вічними. Вони дають бажання жити, творити, діяти.

За свідченням науковця Олени Іващенко, серед функцій моральних цінностей ми можемо виділити такі: експресивна (пов’язана з самоствердженням та самовираженням); адаптивна (полягає у задоволенні потреб визначеними в суспільстві засобами); захисна («фільтри» моральних цінностей пропускають тільки ту інформацію, яка не спричинить руйнування структури особистості); пізнавальна; координаційна (моральні цінності виконують роль орієнтира та регулятора діяльності, а також сприяють реалізації людиною своїх сил), та гармонізаційна (знаходження гармонії зі світом) [1, с. 185].

Професійна підготовка майбутнього вчителя образотворчого мистецтва спрямована на формування глибоко духовної та високоморальної, культурної та художньо освіченої особистості. Навчати молодь моральних та духовних цінностей засобами художньої

творчості є надзвичайно важливим аспектом, адже, як було сказано вище, саме ці цінності дають людині бажання жити, творити, любити, дарувати іншим добро.

Враховуючи актуальність піднятої проблеми, ми звертаємось до одного із засобів формування духовно-ціннісних засад у молоді, а саме – мистецтва вишивки.

В Україні вишивальне мистецтво з давніми традиціями має високі мистецькі здобутки і збагачує художню національну спадщину. Воно розкриває унікальний духовний світ народу й зберігає досвід багатьох поколінь. Засноване на глибоких народних традиціях, вишивка вчить бачити і розуміти оточуючий світ, формує високодуховну культуру, творчий потенціал особистості. Разом з цим вишивка є національним феноменом за своєю природою, вона народжується зі звичаїв, навичок, вірувань народу та дозволяє специфічними засобами, в опосередкованій умовній формі, зумовленій традиціями народної творчості, відтворювати навколишній світ [6, с. 10].

На сьогоднішній день мистецтво вишивки займає належне місце серед інших видів художньої творчості. Мистецькі роботи з вишивки знаходяться у багатьох вітчизняних музеїв, демонструються на тематичних мистецьких форумах, конкурсах, фестивалях міжнародного та всеукраїнського значення. Вивчення знаків-символів мистецтва вишивки, їх глибокого духовного світу сприяють передачі досвіду попередніх поколінь, розвитку у

майбутніх учителів образотворчого мистецтва здатності оцінювати та втілювати в життя культурні традиції народу, в контексті сучасності формувати їх естетично-духовний стан, адже «чим наповнене серце, про те й говорять уста». Необхідністю цієї проблеми, як зазначено вище, є виховання у молоді тих аспектів, які ведуть людину не до саморозрухи, а до досконалості і служінню людям. Тільки таке суспільство зможе піднятися на найвищий рівень людського буття: тільки добротою, взаємоповагою і служінням один одному.

Ціль статті – розкрити проблему, що стосується формуванню духовних цінностей у майбутніх учителів образотворчого мистецтва засобами орнаментики української вишивки.

Виклад основного матеріалу. Питання духовності людини було і є надзвичайно актуальним протягом вікового формування людства. Також цією проблемою займались вчені сучасної світової і вітчизняної науки: О. Вишневський, С. Грофф, В. Жуков, Е. Мертон, Р. Моуді, Г. Шевченко та інші. Про формування духовних цінностей людини присвячені праці таких науковців, як: В. Андрущенко, В. Бех, Ю. Білодід, В. Вишневський, Л. Волк, І. Зязюн, Г. Костюк, В. Кремень, Л. Масол, В. Моляков, Г. Падалка та багато інших. Педагогічні дослідження щодо формування, виховання духовності, духовних цінностей висвітлені в ідеях Б. Ананьєва, М. Бердяєва, Л. Божович, Г. Ващенко, О. Вишневського, В. Давидова, А. Коростельової, І. Огієнка, Л.

Соханя та ін. У психолого-педагогічній літературі одна з духовних цінностей – людяність уособлює в собі: сердечність, щирість, чуйність, відвертість, доброзичливість, співпереживання та любов. **Проблемі формування духовних цінностей особистості присвячені численні праці відомих науковців, таких як:** І. Бех, І. Булах, С. Дерябо, О. Колісник, А. Маслоу, В. Налімов, Ж. Піаже, К. Роджерс, В. Татенко, Г. Цукерман та багатьох інших.

За вченням Е. Помиткіна, В. Сагатовського духовні цінності це – «Істина», «Благо (Добро)», «Краса», «Мудрість», «Творчість», «Гармонія (Міра, Порядок)», «Справедливість», «Свобода», «Відповідальність», «Гуманізм», «Альтруїзм», «Співпричетність», «Святе (Життя, Віра, Надія, Любов, Милосердя, Каяття тощо)». Також духовні цінності включають у свій, так би мовити, світ моральні цінності: «благо», «мудрість», «істина», «правда».

Теоретичне обґрунтування виховання духовних цінностей у студентської молоді ЗВО здійснили Н. Ничкало, І. Бех, Є. Бондаревська, М. Боришевський, І. Зязюн, А. Капська, В. Кірсанов, О. Олексюк, Г. Сагач, О. Сухомлинська, Т. Тюріна, Г. Шевченко та ін. Вивчаючи праці учених, можна дійти до висновку, що морально-духовні цінності особистості – це сукупність таких значущих норм, правил, принципів поведінки, які забезпечують піднесення моральних та етичних знань до рівня моральних поглядів, почуттів, потреб, а також мотивів.

Надзвичайно цікаві міркування ви-

світлює педагог і богослов І. Огієнко. Він стверджує, що душу необхідно дисциплінувати, навчити її любити, прощати, творити добро, знаходити радість у праці, бути милосердним, уміти боротися зі злом. Також за твердженням О. Ігоєнка: «Любити – то служити. Служити – це чинити ближньому чи народові добро». [12, с. 204].

У наукових працях Конфуція про добро і зло збереглась така мудрість: «Хтось запитав: «Чи правильно говорять, що за зло треба платити добром?» Вчитель сказав: «Чим же тоді платити за добро? За зло треба платити по справедливості, а за добро добром». А.Ф. Шиллер стверджував, що «Тільки той може гаряче любити добро, хто здатний від усієї душі, не примиримо ненавидіти зло» [8]. Виховуючи у молоді духовні цінності, за словами К. Д. Ушинського, вихователь повинен сам бути вихованим, тобто бути сердечним. Сердечність, за висловами Григорія Савовича Сковороди – це корінь життя. Згадуючи мудрість філософа, ми наводимо для прикладу одну з його цитат: «Голова усього у людині є серце людське. А що є серце, як не душа? Що є душа, як не бездонна думок безодня? Серце – корінь життя і обитель вогню і любові. Дійсною людиною є серце в людині...» [10, с. 62].

Щоб формувати духовні цінності у людини, необхідно зрозуміти принципи самої душі. За висловами науковця Н. Маслоу важливою якістю душі є самовдосконалювання і самонастроювання для того, щоб взаємодіяти зі світом. Тут науковець описує рівні

якості душі, а саме душа – дика, груба, закрита, відкрита, висока, піднесена, мудра, божественна. «Дика, груба, закрита» – як стверджує Н. Маслова, відповідає негативний план емоційного стану, «відкрита, висока, піднесена, мудра, божественна» – розглядається, як стан прагнення до саморозвитку, самокорекції, захопленого сприйняття світу, адже мудра душа відрізняється наповненістю любов'ю до світу. Н. Маслова також висловлює надзвичайно цінну думку про те, що душа яка хоче творити добро не повинна розраховувати на загальне схвалення, підтримку людей, одержання похвал. Така душа повинна робити добро тільки за рахунок свого власного переконання, а не за винагороду. [8, с. 10].

Основи розвитку духовної культури й гуманізації людини засобами мистецтва досліджували науковці: Ю. Афанасьєв, В. Бітаєв, В. Мазепа, Л. Левчук, О. Оніщенко та С. Уланова. Методологічну основу мистецької освіти та формування духовності мистецтвом висвітлено у працях С. Волкова, І. Зязюна, І. Ляшенка, Л. Масол, О. Майорової, Н. Миропольської, О. Овчарук, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Пономарьової, Р. Шмагала, О. Щолокової. Науковці професійної мистецької педагогіки відзначили необхідність підвищення якості мистецької освіти, спрямованої на формування у молоді моральності та духовності, здатності до постійного самовдосконалення і саморозвитку.

За словами відомого українського науковця Івана Андрійовича Зязюна:

«Естетика передує всім духовним аспектам формування людини, включаючи естетичне». На думку вченого, саме етика і естетика є початком формування в особистості духовності, завдяки якій «процес освіти стає для кожної людини необхідним, бажаним і радісним. У радості людського буття найбільше виявляється свобода, бо радість – завжди добро, завжди краса, завжди творчість» [5, с.12]. І. А. Зязюн у своїх працях наголошував на єдність виховання естетичних та моральних цінностей, адже естетика формує не лише творчі здібності, я й зміцнює моральні позиції: працьовитість, справедливість, відданість улюбленій справі тощо. «Гармонія Істини, Добра й Краси є не лише очікуваним результатом, але й передумовою ефективного естетичного виховання», – зазначає вчений [5, с.14].

Видатний педагог В. О. Сухомлинський приділяв велику увагу саме формуванню духовності. Про це засвідчують його книги і статті: «Духовний світ людини нашого часу», «Духовне життя шкільного колективу», «Духовна культура», «Творчість – могутній стимул духовного життя», «Обмін духовними цінностями», «Праця і моральне виховання» і таке інше. Під духовною особистістю В. Сухомлинський розумів «високоморальну, гуманістично спрямовану, фізично досконалу, естетично розвинену людину віддану своєму народові, яка не є байдужою до горя й біди інших людей, яка співчуває іншому та в разі потреби надає йому допомогу» [11, с. 707].

В. Сухомлинський вважав, що ідеал – це «духовна серцевина кожної людини. Прагнення до ідеалу – це перший поштовх, стимул до самовиховання, без якого духовне життя особистості не є повноцінним». З огляду на це, вченому-педагогові важливим бачиться розвиток у молоді здатності бути вихованими, вчитися і самовдосконалюватися. Педагог пише: «Здатність бути вихованим – це чутливість душі, чутливість серця вихованця до найтоншого відгінку слова вихователя, до його погляду, до руху, до посмішки, до задумливості й мовчазності...» [11, с. 496].

Аналізуючи праці багатьох науковців, мистецтвознавців, етнографів, можна детальніше представити зміст духовних символів в орнаментах та мотивах української вишивки. Звернемо свою увагу до найдавнішого знаку-символу такого, як Коло. Цей древній орнамент означав – знак сонця, духовну та життєву енергію, а також безперервність буття і вічність. Коло – символ досконалості – дух. Коло, що мало крапку всередині уособлювалось з центром світобудови. Коло також представляло собою неначе вінок нареченої, символ чистоти, цнотливості. Зображення Кола як сонця з промінням, неначе дарує енергію і силу, (водночас промені, звернуті всередину – навпаки забирають енергію, таке коло може символізувати пустоту).

Знак – символ – Квадрат у декоративно-ужитковому мистецтві, зокрема у вишивці, символізує досконалисть, гармонію, порядок. Квадрат у середині

якого перехрещені лінії, який часто вишивають зокрема на чоловічих сорочках, представляє собою «земне поле» зоране і заскороджене. За словами багатьох мистецтвознавців, духовно квадрат символізує Матерію. Квадрат – знак особливого числа 4, яке українці розуміли як символ першоелементів: чотири точки земної кулі, сторони світу, чотири пори року, життєві цикли, частини доби тощо. Квадрати у вишивках найчастіше зображують як рапортну композицію.

Найбільш улюбленим мотивом у вишивці і не тільки, а у інших видах народного мистецтва: писанкарстві, витинанці, килимарстві, є – дерево життя. В давні часи цей символічний мотив уособлював три світи: підземне царство, земний світ і небесне царство, де коріння уявлялось як минуле, стовбур як сучасне, крона як майбутнє. Також цей мотив представляє собою образ роду та продовження життя. Інколи дерево життя утилізувалось як образ жінки з піднятими до гори руками і називався Праматір, яка є символом продовження роду.

Звернемося до одного з архаїчних знаків-символів – Ромб. Його ототожують з плодючістю. У мистецтвознавчій літературі Ромб мав назву – Трипільський квадрат. Коли ознайомитись з жіночим одягом часів Трипільської культури, то бачимо, що в області животика був намальований ромб, неначе, як благословення, щоб дівчина була плодючою. Тепер оглянемо орнаменти на писанках чи тканих килимах, тут ромб символізував пло-

дюдність землі. Цікавою особливістю цього знаку є в тому, що він складається з двох трикутників, де три кути ромба належать жінці, а четвертий, як цільність тримає чоловік. Ромб з лініями та крапками посередині означають, що поле зоране, заскороджене та засіяне (схожий на квадрат). Окрім звичайного ромба на декоративних речах оздоблених вишивкою, зустрічаються ромби з «гачками – вусиками». Цей знак в народі називали «жабою» і символізував він плодючість.

Знак-символ Трикутник і уособлював собою образ вузької брами, що веде до вічного життя, а також символ трьох світів: земного або явного, підземного або невидимого, небесного або духовного, а ще три стихії – вода, вогонь та повітря та образ Святої Трійці.

Дуже миловидними за своєю формою та схожими до форми трикутника є шеврони, тобто трикутники, які за своєю композиційною побудовою не є замкнуті. Дані знаки-символи, у яких вершина знаходиться внизу, означають жіночу сутність, а вершиною вгору – чоловічу. Шеврони з вершиною внизу завжди порівнювали з лоном жінки, де виношувалось нове життя. Рапортний орнамент із шевронів виглядає як зубчатий орнамент, а із точкою перетину ліній вгорі вважається одним із самих древніх орнаментальних знаків, що зустрічався ще у малюнках палеоліту і означав гору або землю.

На багатьох українських вишивках ми зустрічаємо такий знак-символ, як спіраль. Мистецтвознавці та науков-

ці – етнографи відзначають, що малюнок вертикально розташованих паралельних зигзагів позначав небесну воду – дощ, а горизонтальні зигзагоподібні або прямі лінії – земну воду – ріки, джерела. Фігура спіралі також означала плинність часу, еволюцію Всесвіту, його безкінечності.

Одним з найдавніших знаків-символів, який використовували у вишивці, ткацтві, набивці був Хрест. Його оригінальність форми в тому, що лінія як вертикальна так і горизонтальна рухаються у безмежність. Цей символ використовували в часи Трипільської культури, саме там він ніс ознаку поєднання двох стихій: вогню і води, де вода це образ жінки, а вогонь – чоловіче начало. Також цікавим є те, що хрест – це символ Сонця, символ Творця. Косий хрест уособлює собою жіночність, Місяць. В дохристиянські часи Хрест означав гармонію чотирьох стихій: вогню, води, землі і повітря. Хрест у колі – астрологічний символ Землі. Цей самий Хрест, але у русі називався – Сварга, він також відомий під назвою свастика. У давні часи він асоціювався з домашнім вогнищем, родинним щастям, небесним світилом.

На одязі різних регіонів України вишивальниці використовують такий знак, як – Сігма, Ключі чи Вужі, чи s-мотиви. На Поділлі кажуть «гесики», на Наддніпрянщині «ключі», в інших місцях «вужі», « s-мотиви ». За своєю формою він схожий на половинку вісімки (8), тому його трактують як «шлях до досконалості». Це знак земних вод, материнської вологи Землі,

яка дає життя для врожаю. Етнографи кажуть, що у давні часи знак Сігма означав змія – чоловічу сутність, родючість і запліднення, який асоціювався з водою. Таким знаком оздоблювали край подолу жіночих сорочок у багатьох районах, що (за звичаями) оберігало материнську сутність.

Одним з духовних знаків за своїм змістом і значенням є знак-символ Повна Рожа. Цей орнамент представляє собою рожечку, або восьмипроменеву зірку з прямим хрестом в середині (символ чоловічого знаку, Сонця) і косоного хреста (символ жіночого знаку, Місяця). Такий символ зустрічається на іконах Богородиці. Повну рожу ще називають Зіркою Матері. Зірки – це небесні світила, їх вважають знаками духовного переродження – шляхом душі в процесі життя людини. Також знаки-символи зірки символізують з проникненням Духа в Матерію.

Мистецтвознавці застерігають у тому, саме цей знак може бути небезпечним: є зображення восьмикутної зірки з незащитим пустим центром, а є з зображенням в центрі квітки хреста – чоловічий символ (негативний), енергія воїна, руйнівника, що ніяк не буде сприяти ні створенню сім'ї, ні розвитку, як людини, особистості. Але коли у центрі цього хреста поставлена крапка (що означає «засіяне поле») цей символ представляє собою жіночу енергію (позитивну), а отже: родючість, доброта, наповнення.

Поширеним і відомим знаком в українському декоративному мистецтві є знак – Кривий танець, ще одна

назва (безконечник і меандр). Назва Меандр походить від місцевої ріки в Греції – Меандр. Науковці доводять, що використання цього знаку-символу на Україні було ще 20 тис. років тому і його асоціюють з землею водою, гармонійним плином життя і водночас є символом вічного буття. Чому цей знак на Україні називають «кривий танок»? Виявляється, що весною дівчата танцювали цей танець, ніби, заряджаючи землю своїми рухами.

Знак-символ – Калина. За словами відомих мистецтвознавців, Т. Кари-Васильєвої, А. Афанасьєва, О. С. Найдена та інших науковців, цей мотив у давні часи пов'язувалася з народженням Всесвіту, вогненної трійці: Сонця, Місяця і Зорі. Тому і назва започатковано з давньої назви Сонця – Коло. А червоні ягоди то символ крові та невмирущого роду. Тому на дівочих та парубочих сорочках тяжіють грони цієї символічної рослини. Мотив калини на вишитих сорочках часто поєднують з мотивом – дубочком, як символи незвичайної сили і невмирущої краси. Сам орнамент «дубове листя» означає **символ мужності, сили, доблесті, захисту.**

Одним з найдуховніших за змістом знаків-символів є – Лоза винограду. В Біблії розповідається про виноградну лозу у вірші від Івана 15: 1-27: Ісус казав: «Я – правдива виноградна лоза, а мій Батько – виноградар. Кожну гілку на мені, яка не приносить плодів, він відрізає, а ту, що плоди приносить, очищає, аби вона давала ще більше плодів...». В українському народному

мистецтві «виноград», як символ означає радість, красу, створення сім'ї, а мотив «сад-виноград», на думку О. О. Потєбні символізує чудесне дерево, від якого залежить добробут людини. Як вважає Д. Антонович, перший документальний в Україні взірець виноградної лози, що в XVII – XVIII ст. був найбільш улюбленим мотивом в українському народному одязі на Львівщині [7, с.179].

Червоний мак. В українському фольклорі мак – символ краси і родючості, і, разом з тим, – сну і смерті. У праці Світлани Китової «Полотняний літопис України» науковець засвідчує: «У народному мудрослів'ї чарівна короточасність цвітіння й краса макового цвіту – символ краси і недовговічності життя» («Білий світ – як маків цвіт») [7, с.180].

Часто на вишитому одязі можна споглядати квітку Лілію. Коли оглядати згеометризовані мотиви квітів лілеї, то можна побачити силуети двох пташок, як знаків любові та парубання. Лілія уособлює в собі жіночий символ, адже у ній закладено народження, розвиток, безперервність життя. У картинах на біблійну тематику, прикладом може бути художній твір О. Мурашко «Благовіщення», коли до молодої дівчини на ім'я Марія прийшов Ангел, щоб сповістити їй, що вона носитиме у собі і народить Сина Божого, то посланник божий тримав у руках квітку лілею.

У символіці вишитих сорочок центральній Україні, а також на Поділлі та Волині поширеними є узори, що

нагадують листя хмелю і відносяться до молодіжної символіки. «Хміль» дуже близький до символіки винограду, адже несе в собі значення постійного розвитку та любові. Цю символіку на Україні відносять до весільної символіки. У народних піснях співається: що «витися» – для хлопця означає бути готовим до одруження, так як для дівчини заміж іти – це «пучечки в'язати». «А за нею Йванко, як барвінок в'ється».

Надзвичайно символічними на вишивках Середньої Наддніпрянщини є мотиви «птахів», як було сказано вище: знаки любові та парубання. Соловей і зозуля вишивають дівчата у яких, все ще попереду. Бо «соловей щебече, собі пару кличе». А про зозулю співають: «До Петра зозулі кувать, кувать. До осені дівці да гулять, гулять». Цих пташок зображують на гілці калини, що символізує продовження роду. Мотиви «Пави» надзвичайно красиві і величаві, над їхнім зображенням здебільшого вишивають вінок, як символ Божого благословення. Ця дивовижна птаха – жар-птиця, яку називають птахою сімейного щастя, адже вона несе в собі сонячну енергію розвитку. Мабуть тому молоді дівчата вплітають у весільні вінки пир'я павича. Пару, яка вже взяла шлюб символізують сороки, голуби і півні. Вони зображуються голівками один до одного, або сидячими на стволі дерева «роду». «Ластівка» – пташечка, яка завжди несе людям добру звістку і робить своє гніздо, знову ж таки, біля людини. Інколи люди вірили, що пташки уособлюють символи людських душ, а якщо бути уважними

до їхньої поведінки, то можна побачити багато підказок: горобці купаються, коли приходить на землю тепло, ластівки низько літають до дощу і затихають, коли насувається буря.

Отже, узагальнюючи сутність попередніх думок, доходимо висновку, що формування духовних цінностей у майбутніх учителів образотворчого мистецтва представляє собою багатогранний, системний процес, який забезпечує формування моральної гармонії душі та тіла особистості, її емоційного стану, високогуманного відношення до людей та природи, здатностей вибудувати доброзичливе відношення до ближнього, розуміти та творити добро на гуманістичних засадах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандурка О. М., Тюріна В. О., Федоренко О. І. Основи психології і педагогіки: підручник. Харків: Вид-во нац. унту внутр. справ, 2003. С. 185–190.
2. Біблія. Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту. Українське Біблійне товариство. Київ. 2013. С. 1227.
3. Білодід Ю.М. Структура духовності особистості. Вчені записки Харківського гуманітарного інституту, «Народна українська академія», т.6 / Гол. ред. В. І. Астахова. Харків.: Око, 2000. с. 239–248.
4. Бех І. Д. Виховання особистості. Київ.: Либідь, 2003. Кн. 1. 278 с.
5. Зязюн, І. А. Естетика і етика започатковують людську духовність // Естетичні та етичні основи розвитку педагогічної майстерності викладачів вищих педагогічних навчальних закладів: бібліогр. покажч. / упоряд. Л. Н. Штома ; наук. консультант і авт. вступ. ст. О. М. Отич ; наук. ред. І. А. Зязюн ; бібліогр. ред. Л. Н. Штома. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2013. С. 11–12.
6. Кара-Васильєва Т. В., Заволокіна А. О. Українська народна вишивка. Київ: Либідь. 1996. 92 с.
7. Китова С. Порівняльний літопис України: Семантика орнаменту українського рушника. Черкаси, 2003. 192 с.
8. Мистецтво виховання людини: колективна монографія / Г.П. Шевченко, В.М. Алфімов, Т.Л. Антоненко, М.В. Безугла та ін. Київ: вид. «Педагогічна думка», 2017. 304с.
9. Паламар С. Проблема формування духовно-моральних цінностей студентів в умовах освітнього простору. Освітній дискурс. 2017. № 3-4. С. 18-19
10. Сковорода Григорій. Повне зібрання творів: У 2 т. Київ: Наукова думка, 1973. Т. 1: Пісні, вірші, байки, трактати, діалоги. 532 с.
11. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину // Вибрані твори: в 5 т. Київ: Радянська школа, 1976. Т. 2. С. 158–418.
12. Тюріна Т.Г. Виховання духовності студентської молоді у ноосферному вимірі: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 284с.
13. Чумарна М. Код української вишивки, Львів: Априорі, 2008. 195 с.

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ АБСТРАКТНИХ ПОНЯТЬ В АНГЛОМОВНОМУ КАЗКОВОМУ ДИСКУРСІ

Сірант А. М.

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови
Кам'янець-Подільського
національного університету
імені Івана Огієнка

Монастирська Р. І.

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови
Кам'янець-Подільського
національного університету
імені Івана Огієнка

Ключові слова: абстрактне поняття, казка, дискурс, сполучуваність
Key words: abstract concept, fairy-tale, discourse, collocation

Казка є одним із найяскравіших утілень національно-мовної картини світу і невичерпним джерелом відображення ментального світосприйняття. Текст народної казки допомагає не лише простежити етапи реконструкції національно-мовної картини світу в історії англійського народу, але й розкрити самотність традицій, вірувань, світогляду. Процес пізнання світу завдяки казці здійснюється не лишень через опис перебігу подій, але й через описи персонажів. Семантика тексту казки становить особливий інтерес у плані вивчення інформації в образах текстів цього жанру, що сприятиме встановленню нових механізмів об'єктивації знань про світ у мовних формах. Абстрактні поняття, репрезентовані в текстах казок, є носіями концептуальної інформації. Текст казки є вербальним повідомленням, що передає предметно-логічну, естетичну, образну, емоційну

та оцінну інформацію [2, с. 5]. Казка, в свою чергу, широко використовує загальнофольклорні художні засоби, які виступають як лінгвокультурний компонент. У казковій розповіді складаються особливі відносини між трьома основними величинами – “світом дійсності, світом понять і світом значень”. Завдяки цьому встановлюються такі глибинні риси казкового тексту, як поєднання реального відображення об'єктивної дійсності та фантазії, правди та вигадки. Така триєдність казкового тексту зумовлює його перетворення з абстрактної сутності в семіотичний факт, в якому мова отримує іншу смислову значущість, в результаті чого встановлюються певні відносини між персонажами, які взаємодіють між собою, та відносини між цими персонажами та менталітетом читача. Ці відносини визначають не лише зміст, але й форму казки [1, с.136].

Емоційна сфера людини є чи не найважливішою у структурі особистості. Адже, саме емоції є рушійним чинником як розвитку особистості, так і її деградації. Саме тому емоційна сфера має широке мовне представлення у текстах англійських казок. Серед абстрактних понять на позначення емоцій у текстах казок ми виокремили такі:

Love. Абстрактне поняття “love” репрезентоване у текстах за допомогою лексеми “love”, проте шляхом сполучуваності з іншими лексемами набуває нових значень, а, відтак, щоразу творить іншу дійсність міфопоетичного простору.

The young princess, having lost her father's love, grew weary of the court, and one day, meeting with her father in the garden, she desired him, with tears in her eyes, to give her a small subsistence, and she would go and seek her fortune... [4, с. 20-21] – у наведеному уривку абстрактне поняття “love” репрезентоване на лексичному рівні за допомогою однойменної лексеми, яка сполучається з іменником у присвійному відмінку “father's” та з безособовою формою дієслова (Participle I Perfect) “having lost”. Іменникова та дієслівна сполучуваність вербалізують різні інформаційні компоненти емоційної сфери: перший компонент пов'язаний з номінацією предметів та явищ, інший компонент пов'язаний з номінацією дій. Лексема “father's” має конкретне значення, вказує на людину за її суспільно-родиною функцією (батько), проте сполучуваність з безособовою дієслівною

формою “having lost” характеризується вищим рівнем асоціативності, оскільки вербалізує емоцію смутку (“sadness”), не застосовуючи при цьому механізмів прямої номінації.

Характерною для іменника “love” є сполучуваність з дієсловами у структурі значення яких є семи “надихати”, “запалювати”: *Among them was one maiden who excelled all the others in beauty, at the sight of whom our hero's heart was inflamed with love* [4, с. 52] – абстрактне поняття “love” у контексті такої сполучуваності набуває конкретних ознак семи “flame”. Крім того, у наведеному мікротексті одноіменною лексемою репрезентовано також абстрактне поняття “beauty”, яке часто зустрічається у контексті вербалізації поняття “love”. У наступному уривку: *They feared their master, but their mistress inspired them with love* [4, с. 184] – експлікація абстрактного поняття “love” відбувається з нашаруванням семи “spirit”, що зумовлено сполучуваністю з дієслівною лексемою “inspired”, яка і транспонує названу сему.

Абстрактне поняття “любов” у текстах англійських народних казок набуває ознак конкретизації позначуваного явища шляхом уточнення, яке здійснюється опосередковано через механізми іменникової сполучуваності: *You must, however, be careful, for such is his love for gold, that the first loss he discovers will make him outrageous and very watchful for the future* [4, с. 39] – поєднані одним контекстом лексеми “love” та “gold” передають негативну оцінку

позначуваного явища. *As long as there is one person with a love of the land, the hills and rocks, the moors and woods, one person with no room for the Devil in their heart, then the Stiperstones, Shropshire, and England will be safe, no matter how long the Devil sits on his chair and how hard he tries to defeat the hill* [5, с. 87] – на противагу попередньому виду репрезентації досліджуваного абстрактного поняття, тут поняття любові уточнюється іменниковими лексемами “land”, “hills”, “rocks”, “moors”, “woods”, які номінують природні явища, та передають позитивну оцінку означуваного поняття. У цьому контексті слухним вважаємо пояснення такого вияву оцінності у процесі омовлення абстрактного поняття “любов” лінгвокультурними особливостями світогляду англіців, відображеними таким чином у мові казок.

Fear. Високою частотністю слововжитку у текстах англійських народних казок характеризується лексема “fear”, яка репрезентує однойменне абстрактне поняття. У казках це поняття вербалізоване не лише за допомогою іменникових: *Men trembled with fear at his agonising cries, and women swooned* [4, с. 164] – дескрипція зовнішнього прояву страху; але й також дієслівних лексем: *He was feared by all, and yet they respected him for many of the good deeds performed by him* [4, с. 164]. *As the period of his arrival approached their fears increased, and at last they determined to try some expedient which might avert the im-*

pending trial [4, с. 253] – поняття страху представлено лексемою, що у контексті має низький рівень абстракції, оскільки лексема на позначення аналізованого поняття вжито граматично у формі множини.

З вольовою та інтелектуальною сферами особистості пов’язана значна кількість абстрактних понять, що свідчить про виняткове значення цих ментальних сфер для особистості зокрема та для усього етносу в цілому. Англійська народна казка як особливий спосіб втілення менталітету народу увібрала в себе інформацію про ці важливі складові особистості людини та зберегла способи категоризації цієї інформації та її мовної репрезентації. У процесі аналізу ми виокремили такі абстрактні поняття, що є типовими для мови англійських народних казок: “hope”, “wish” “desire” та “wisdom”.

Норе. Людські надії і сподівання втілились у казках, відобразивши один із елементів світогляду старої Англії. Серед репрезентованих абстрактних понять чільне місце посідає надія. Вона, як і любов, супроводжує людину протягом усього її життя, а відтак, постає важливим елементом не лише системи світоглядних цінностей англійського мовно-ментального простору, але й усього людства. Англійські народні казки відтворюють цей інформаційний пласт, омовлюючи поряд з поняттям надії символи світла: *The eyes of the people became sunken in their sockets too, and the light of hope was slowly fading within them* [5, с. 125];...*but still he recollected the fairy, and a gleam of hope forced itself into*

his heart [4, с. 40]; **A glimmer of hope was lighted that perhaps now there was a worthy champion to rid them of the worm** [5, с. 68] – у кожному з наведених уривків тим чи тим способом актуалізується сема “light”, що у сполученні з іменниковою лексемою “hope” набуває синонімічного із нею значення та звучання і, відповідно, впливає на лексему “hope” певним чином конкретизуючи абстрактне поняття, омовлене цією лексемою. Для іменникової лексеми “hope” характерною є опосередкована сполучуваність: *The spell therefore put upon Tregeagle was, that as long as he was employed on some endless assigned task, there should be hope of salvation, and that he should be secure from the assaults of the devil as long as he laboured steadily* [4, с. 162]; *This appeared to rouse up the parson, who was only too eager to get the first intelligence and go to work to secure the hope of his ambition* [4, с. 162], яка також є джерелом додаткових значень. *Whenever she thought about turning back, she just looked up and saw those beautiful stars, and it gave her heart new hope to keep climbing* [5, с. 97] – дієслово “to give” матеріалізує абстрактне поняття “hope”, вербалізоване однойменною лексемою. Наявність у найближчому контексті лексеми “heart”, що вербалізує соматичний лінгвокультурний код, свідчить про кордоцентричний аспект вербалізації досліджуваного абстрактного поняття та наявність відповідних смислів у семантиці лексеми “hope”.

Wish та desire. У мові англійських казок репрезентовано абстрактне

поняття бажання. Для його мовного вираження використано лексеми із синонімічним значенням “wish” та “desire”: “*We are kept here*”, *said one, “till such time as the giants have a wish to feast, and then the fattest among us is slaughtered”* [4, с. 13] – дієслівна сполучуваність з лексемою “have” конкретизує первісно абстрактний смисл поняття. Також характерним для англійських народних казок є вираження абстрактного поняття бажання дієслівними лексемами, тобто шляхом непрямої номінації: *If God had made you a bird, what bird would you wish to have been?* [4, с. 57]; *If you wish to protect yourself from their enchantment, then carry a piece of rowan or iron in your pocket* [5, с. 210]; *If you watch a third night with my son, I’ll give you whatever you desire, he said* [5, с. 112] – часто аналізоване абстрактне поняття бажання вербалізується в умовних реченнях, які є формальним вираженням категорії умовного способу. Тобто, використання такого типу речень для вербалізації у них абстрактного поняття “wish” чи “desire” є з іншого боку символічним, оскільки вони є мовним втіленням міфопоетичної формули, що часто використовується у казках: “якщо..., то...”.

Wisdom. Мудрість є одним з основних критеріїв оцінки інтелектуальної сфери людини. Досить часто у текстах англійських народних казок мудрість пов’язано з віком, а також це поняття стосується до питання гендеру у мові: *Now John saw the wisdom of the old woman, for as the worm*

squeezed tighter [5, с. 69] – зібрано усі компоненти тріади: мудрість – старість – жінка. Проте старість: *The Speywife was the one who knew all there was for a mortal to know about these things – she knew all the herbs, the healing chants, the old wisdom* [5, с. 196] – може бути варіативним елементом цього умовного утворення та не завжди вербалізуватись у текстах народних казок: *She married the youngest son and she ruled with wisdom when she was queen because everyone knows a king is only as wise as the queen beside him* [5, с. 119] – словосполучення “*ruled with wisdom*” розкриває смисл “мудрий керівник”. Також у мікротексті піднімається питання гендерної лінгвістики, а саме – проблема стосунків між статями та їх соціальної значущості.

У текстах англійських народних казок абстрактні поняття добра та зла знайшли своє вираження у дихотомічному аспекті. Дихотомія у мові пов'язана із категорією антиномії. Це поняття також ґрунтується на науково-філософському знанні. Його розглядають як суперечність між двома твердженнями, кожне з яких однаковою мірою логічно доведене в цій системі. У “Філософському словнику” за редакцією І. Фролова зазначено, що поява антиномій не є результатом суб'єктивної помилки: вона пов'язана з діалектичним характером процесу пізнання, особливо з протиріччям між формою і змістом. Антиномія виникає у межах певної (можливо, такої, що явно не фіксується, але фактично завжди передбачається) формалізації

процесу роздумів, вона засвідчує обмеженість цієї формалізації та ставить завдання її перебудови [3, с. 22]. У мові термін “антиномія” використовують на позначення протилежних взаємопов'язаних начал, виділених на образно-поняттєвому рівні змістової організації тексту. Дихотомічні відношення у мові простежуємо на усіх її рівнях як попарно організовані структури. Імплицитне та експліцитне протиставлення опозиційних пар у текстах англійських народних казок увиразнюють міфопоетичну картину світу казок та надають діалогічного характеру абстрактним поняттям, які входять до її складу.

Абстрактні поняття “*kindness*” та “*evil*” репрезентовані у текстах англійських народних казок лексичними одиницями різних рівнів. *There was a struggle with the good and the evil angels for this sinner's soul, and the assembled court appeared frozen with horror* [4, с. 161] – абстрактні поняття репрезентовані прикметниками у контексті вербалізації сакральних образів-символів “*angels*”. Іменник “*struggle*” категоризує світовий мотив одвічного протистояння сил добра і зла. Мовна репрезентація опозитивних абстрактних понять відбувається у процесі сполучуваності прикметника “*kind*” з іменниками-назвами осіб, що дещо звужує інформаційний простір абстрактного поняття, оскільки лекема-дескриптор стосується конкретного іменника: *I am afraid he did not even stay to thank the kind waggoner* [4, с. 67]; *So the kind merchant ordered him to be taken into the*

house, and have a good dinner given him, and be kept to do what dirty work he was able for the cook [4, с. 69]; There was once an old woman, **kind** and fair, who was liked by all of her neighbors [5, с. 99].

Характерною для англійських народних казок є репрезентація аналізованих абстрактних понять одноіменною іменниковою лексемою: “*Good dame, I admire your **courage**; and **thank you for the kindness** with which you have saved me from a state of suffering that must not be told to human ears*” [4, с. 174] – поняття добра актуалізується разом із абстрактним поняттям мужності (“**courage**”), яке теж має позитивні оцінні конотації. Лексема-репрезентант сполучається з іменниковими лексемами: *This, and many other **marks of kindness** shown him by Miss Alice, made the ill-tempered cook jealous of poor Dick* [4, с. 70] – звуження значення лексеми на позначення абстрактного поняття шляхом конкретизації специфіки поняття опосередкованого лексемою “**marks**”; *The king and queen were quite charmed to get so easily rid of such plagues, and desired that the creature **who had done them so great a kindness** might be brought to them for inspection* [4, с. 73] – сполучуваність з прикметниковими лексемами, нехарактерне використання неозначеного артикля, який виконує функцію конкретизації лексичного значення.

У текстах англійських народних казок ми виокремили зразки ілюстративного матеріалу, у яких аналізоване абстрактне поняття “добро” вербалізується лексемою “**goodness**”: *The stain of*

*secret murder clings to his memory, and he is said to have sacrificed a sister whose **goodness** stood between him and his demon passions; his wife and children perished victims to his cruelties* [4, с. 159], яка синонімічна за значенням до лексеми “**kindness**”. Також зустрічаємо лексемено-номінант абстрактного поняття добра, вжиту у форму звертання: “*My **Goodness***”, said Jock, “*You can’t get off the bus dressed like that*” [5, с. 186], що вказує на особу, а тому має високий рівень конкретизації. Вживання складеного іменника “**kind-hearted**”: *But this poor fellow was too **kind-hearted** to keep it all to himself* [4, с. 75] вказує на кордоцентричний аспект вербалізації поняття “**kindness**”.

Evil. Відповідний корелят дихотомічної пари “**evil**” знаходить своє відображення у мові англійських народних казок кількома способами. Традиційно, назване абстрактне поняття, що входить до ціннісної сфери людини, вербалізовано за допомогою одноіменною лексеми-репрезентанта: *Since that day the Moon shines her brightest light over the bogs and the fens, for she **knows all the evil that is hidden** there and all the terror that it can bring* [5, с. 176] – вербалізація категорії зла у контексті мовного втілення місяця (“**Moon**”) та природних понять (“**bogs**”, “**fens**”), а також репрезентації поняття страху опосередкованого лексемою “**terror**” зберігає ступінь своєї абстракції та виконує емотивне негативне навантаження тексту.

Прикметникова сполучуваність: *The **evil eye** stared at her at every turn* [5, с. 173] виражає народні уявлення,

закодовані у певні символи. Так символічним є висловлення “*evil eye*”, а також “*evil spirit*”: *Thus broke, the enchantment and the evil spirit left her, and she appeared in all her beauty* [4, с. 11], що категоризує інформацію про знання людиною цієї сфери. Також, природнім є те, що у мові народних казок знаходять своє відображення і одиниці пареміологічного фонду мови: *But as covetousness is the root of all evil, so it happened here* [4, с. 20]; *The old man frowned, saying, “Evil fortune attend thee!”* [4, с. 23]. *And I have paid you a good turn for an evil one and brought you back under the greenwood tree* [5, с. 159] – також відображено сюжетну формулу: платити добром за зло.

Отже, ціннісна сфера особистості у англійських народних казках виявляє свої особливості у процесі омовлення властивих їй абстрактних понять. У процесі еволюції людської свідомості й мислення відбувався поступовий перехід від зображення людини до вираження її внутрішнього світу, осмислення його у зв'язку з природою та соціумом. Поняття-коди внутрішнього світу людини, а також тіла, його частини і функції, життя, смерті, долі постійно перебували в центрі метафоризаційних процесів й викликає суб'єктивні естетичні відчуття, зображуючи емоційно насичені картини природи з гармонійним сполученням у ній усього живого. Тобто образні парадигми “вітер”, “небо”, “туман”, “сонце” тощо безпосередньо поєднані з людиною, її атрибутами та почуттями. При цьому одиниці лексичного ряду на позначення природних

об'єктів можуть мати і просторове значення, однак це відбувається в умовах відповідного контексту.

Архетипний образ-поняття “повітря” у мові текстів англійських народних казок широко представлений через образ вітру як однієї з основних реципієнтних субсфер метафоричних конструкцій: *She came to the pasture and the wind rushed through the tall grass and begged her one last time, “Goback!” But Mary didn't go back. She stooped under the willow trees, and as she did the birds stopped singing and even the wind died down* [5, с. 189]; ... *and as the wind, though gusty, was not sufficient to cause any apprehension, he went to bed and slept soundly* [4, с. 121]. За основною семантикою – це потужна сила, володар, не підвладний часові. Він здатен бути скрізь, ставати свідком людського щастя та горя, перемоги та поразки. Вітер може підняти бурю на морі, примусити людину змінити свої дії: *The ship, with the cat on board, was a long time at sea and was at last driven by the winds on a part of the coast of Barbary, where the only people were the Moors, that the English had never known before* [4, с. 71]; *When hollow winds remove the door* [4, с. 110] – прикметник “*hollow*” виконує дескриптивну функцію у наведеному контексті. Метафоричного смислу набуває весь мікроконтекст: ... *upon the rocks around the Land's End, the howls of the spirit are louder than the roaring of the winds* [4, с. 158] – рев вітру акумуляує на асоціативному рівні образ лева, а з ним і абстрактні поняття сили, мужності, влади.

Цілком логічним є втілення та мовна репрезентація декількох явищ природи у одному контексті: *The clouds in his mind call to the clouds in the sky and the mist gathers round him and to this day whenever the tops of the Stiperstones are covered in mist then only a fool would venture there because everyone knows that the Devil is sitting on his chair, and he's not in a good mood!* [5, с. 87] – символічний образ хмар і в небі, і у внутрішньому світі людини, туман, – всі ці вербалізовані образи-символи є формальним вираженням категорії градації зі знаком “-”, оскільки нарощують негативне сприйняття іноформації. *As the sun was low in the sky, they scrambled up to the top of a ridge, and there Kate saw a valley golden in the late light; there was a wood and beyond the wood, fields and in the middle of the fields, a solid stone house, so big you might have called it a castle* [5, с. 109] – лексеми “stars”, “sky”, “valley”, “golden” “light”, “wood”, “fields” репрезентують абстрактне поняття “enchantment”

Вживим елементом англійських народних казок є символічний образ лісу: *The people looked for their hero, but he had left his red jacket and hood hanging from a tree and had disappeared into the green woods once more* [5, с. 153]; ... *and so they slipped away, in the misty, grey, predawn light, back into the green wood* [5, с. 158]; *With those words, he turned and walked into the woods blending into the forest like an old tree* [5, с. 162].

Ще одним із невід’ємних складників англійського етнолінгвального мислення є архетипний образ “вода”. У

текстах народних казок, до прикладу, він репрезентований у символічній обрядодії – киданні монети у воду: *Instead of throwing the coin into the river, you should have put it safe in your pocket* [5, с. 29].

Таким чином, лексеми та слово-сполуки, що є засобами вербалізації понять на позначення природніх явищ одночасно вербалізують абстрактні поняття, що втілені у образах-архетипах, а одноіменні лексеми-репрезентанти абстрактних понять при такому способі репрезентації не використовуються. Мовну репрезентацію абстрактних понять ми з’ясовували, аналізуючи механізми сполучуваності лексем-репрезентантів досліджуваних понять з іншими лексемами у контексті. Поняття, образи, символи у казках представлені на лексичному рівні за допомогою лексем, або на синтаксичному рівні за допомогою словосполук. Відповідно, і лексеми, і сполучення слів функціонують у контексті, корелюючи з іншими лексемами, що їх там оточують. Для лексем, що репрезентують аналізовані абстрактні поняття, характерними є сполучуваність зі словами за критерієм частиномовної віднесеності. Продуктивною у цьому значенні є іменникова, прикметникова та дієслівна сполучуваність. Вона може бути опосередкованою прийменниками, а може бути безпосередньою. При цьому, якщо мова йде про дієслівну сполучуваність то залежно від наявності/відсутності прийменника змінюється особа-виконавець дії.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні англійської народної казки на предмет особливостей мовного втілення символів та ключових кодів культури.

Література

1. Єремеева Н. Ф. Структура семантики казкового тексту: концептуальний підхід: Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки. – Черкаси, 2004., Випуск 59. – С. 136-143.
2. Єсипович К. П. Образ “чарівного” у французькій народній казці (лінгвокогнітивний аспект). Автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2006. 20 с.
3. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. М. : Республика, 2001. – 720 с.
4. English fairy and other folk tales / edited by Edwin Sidney Hartland. London : The Walter Scott Publishing Co., LTD, 1890. – 284 p.
5. English folktales / edited by Dan Keding and Amy Douglas. Westport/Connecticut/London : Libraries Unlimited, 2005. – 232 p.

О СТРУКТУРЕ СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ

Джуманиязова Назира Аманбаевна,
преподаватель Ургенчский государственный университет

В статье определяется теоретической и практической значимостью системного описания лексики. Описывается при построении и структурировании семантических полей многие вопросы теории и методики семантического анализа решаются в литературе разноречиво, а иногда и альтернативно. А также рассмотреть основные теоретические положения исследования лексико-семантических полей.

Ключевые слова: поле, семантическое поле, понятие, семантический анализ, сема, смысловая структура, системный подход.

Поле в лингвистике представляет как совокупность слов различных частей речи, объединенных общностью выражения одного понятия. Именно понятие и служит основой интеграции слов в поле. Соотношение единиц с понятием, лежащим в основе интеграции поля, может быть различным. Слово может выражать понятие и соотноситься с ним опосредованно через компоненты своей смысловой структуры. Словесные знаки, в смысловой структуре которых доминирующее положение занимает признак, совпадающий с понятием интегрирующим поле, образуют его ядро. На периферии поля находятся слова, семемы которых пересекаются с ядерными словами по отдельным семемам. В связи с тем, что структура большинства лексических единиц состоит из довольно большого количества признаков, то они могут принадлежать множеству семантических полей, разному количеству его семантических признаков, а сами поля как множества словес-

ных знаков взаимопересекаются и не имеют четких границ [4].

Из русских лингвистов, занимающихся теорией поля, следует прежде всего назвать Ф.П. Филина, В.И. Кодухова, хотя на необходимость системного подхода при семасиологических исследованиях указывал (как было отмечено выше) М.М. Покровский.

Ф.П. Филин, исследуя лексико-семантическую группу как разновидность семантического поля, искал критерии ее выделения среди других парадигматических микросистем. Различие между тематическими и лексико-семантическими группами лингвист видит в том, что тематические группы основаны на классификации «самых предметов и явлений», а лексико-семантические группы «представляют собой объединение многих слов по их лексическим значениям». Лексико-семантическая группа с ее разновидностями (синонимическая парадигма, гиперо-гипонимическая парадигма) является, по мнению ученого, разновидностью парадигматических полей [3, с. 236].

Ю.Д. Апресян дает следующее определение данному понятию: «Словарь языка не является хаотическим нагромождением единиц. Он распадается на некоторое число «полей», объединяющих слова на основе их семантической общности. Каждое семантическое поле ... присущим только данному языку способом членит тот кусок действительности, который он отражает» [1, с. 52].

«Семантическое поле образуется множеством значений, которые имеют хотя бы один общий семантический компонент...

В силу указанного свойства семантические поля суть классы пересекающиеся; единственного разбиения словаря на семантические поля, если не принимать искусственных признаков классификации и не подменять семантические компоненты бинарными или иными дифференциальными признаками, не существует; из любого семантического поля, через более или менее длинную цепочку посредствующих звеньев, можно попасть в любое другое поле, так что семантическое пространство языка оказывается в этом смысле непрерывным [1, с. 251-252].

На наш взгляд, более приемлемым является подход, имеющий отношение к теории внутренней формы В. фон Гумбольдта [2, с. 100-108]. Семантическое поле является структурным элементом понятийной системы области знаний, общей для всех носителей того или иного языка. Слова входят в поле в результате его отображения на сообщение. В качестве прямого понятийного референта семантическое поле от-

носится к своему гиперониму и гипонимам. В этом смысле поле – ментальное образование, предшествующее в сознании говорящего сообщению и синтаксису. Иерархия семантических полей образует высший ярус языка, которому подчиняется синтаксис и остальные ярусы.

Таким образом, анализ имеющейся лингвистической литературы показал, что иерархическая структура лексики является отражением формы организации реального мира. Разнообразные объективные связи, существующие в мире между вещами, предметами и явлениями, проецируются на лексическую систему, расчлняя ее на взаимосвязанные лексические блоки (семантические поля). Семантические связи между словами, входящими в такие лексические блоки, являются отражением объективно обусловленных связей между предметами действительности, номинированными этими словами, воплотившимися в языке как выраженные, закрепленные и социально значимые.

Системный подход к изучению лексики требует рассмотрения ее в целостности, что предполагает не только выявление всех единиц и отношений между ними, но и выделение более крупных, чем отдельная единица, словарных объединений. В этом плане одной из важных задач в изучении языка является установление и описание его полевой структуры, поскольку лексика как система представляет собой совокупность лексико-семантических полей.

Список использованной литературы:

1. Апресян Ю.Д. Избранные труды. Том I. Лексическая семантика. – М., 1995.
2. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию. – М., 1984.
3. Филин Ф.П. О лексико-семантических группах слов. – София, 1957.
4. Херина А.А. Проблема определения семантического поля // Вестник науки и образования, 2015. – №5 (7).

САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА СТАРШЕКЛАССНИКОВ С ЛЕКSIКОЙ

Рахматуллаева Чарос Бахтиёрвна

Студентка Навоийского Государственного Педагогического института Телефон: +998933193969 craxmatullayeva@gmail.com

Ключевые слова: Активизация, специфика, аспект, целенаправленность, деятельность, воспитание, интенсификация, обогащение, лексика, систематизация.

Аннотация: *Ушбу мустақил ишда муаллиф лексика маънолари билан боғлиқ муаммоларни ечимини топишга ҳаракат қилади ва буни тарбия этишида ахамияти муҳимлигини курсатишга уриниб қуради.*

Цели и задачи обучения русскому языку в национальной школе на старшем этапе обучения, а также педагогические факторы обуславливают необходимость повторения и систематизации нужного языкового материала, целенаправленную, управляемую активизацию ее в процессе выполнения упражнений всех типов. Это в свою очередь требует совершенствования методики работы с учебными текстами, интенсификации самостоятельной работы учащихся, постоянного контроля их обученности по всем видам речевой деятельности и аспектом языка, воспитания у них заинтересованного отношения к обогащению своего словарного запаса.

В решении этих задач учителю окажет помощь принцип комплексности в обучении, под которым понимается взаимообусловленность направлений обучения всем видам речевой деятельности и всем аспектам языка при сохранении специфики и основной целенаправленности каждого из них в отдельности. Так, рациональное исполь-

зование данного принципа на определенном этапе работы над языковым материалом в старших классах в сочетании с принятыми сейчас в школе принципами обучения русскому языку в национальной школе может способствовать совершенствованию лексической стороны устной речи и чтения.

Сказанное относится в особенности к работе с текстами для классного и домашнего чтения. Эта работа имеет большой удельный вес в учебном процессе старших классов, где чтение носит четко выраженный познавательный характер.

Работа с текстом по активизации нужных лексических единиц в старших классах условно можно разделить на три этапа.

На первом этапе работы с текстами для домашнего чтения выполняются задания и упражнения в соответствии с учебно-методическим комплексом и дополнительные задания. Это особенно важно для учеников, не сумевших освоить активную лексику в предыдущих классах.

Организуя самостоятельную работу с текстами для домашнего чтения, необходимо убедить учащихся в том, что домашнее чтение – серьёзный труд, требующий большой и сложной мыслительной деятельности, воображения, памяти и волевых усилий, и что одним из важных условий понимания читаемого, запоминания нужного языкового материала и обогащения словарного запаса является неоднократное чтение текстов.

Прочитывая текст повторно, ученики выполняют задания, направленные на понимание отдельных деталей содержания и запоминание нужных лексических единиц. Первичные учебные действия с лексическими единицами предполагают выполнение так называемых языковых упражнений, которые позволяют определить, выделить и отработать специфические трудности усвоения конкретного языкового материала и тем самым способствуют созданию ориентировочной основы для речевых действий на предстоящем уроке, ускоряют и облегчают овладение лексической единицей в процессе речевой практики. Созданные при этом операционно-языковые навыки способствуют развитию гибких и осознанных речевых навыков и умений, а также создают возможность для приобретения способности «к сознательной регуляции своей речи и самоконтролю над ней в случае необходимости».

Упражнения на первом этапе работы с текстом определяются его характером. Условно можно выделить

упражнения, непосредственно связанные с содержанием читаемого текста, и упражнения, в которых лексические единицы рассматриваются изолированно от текста. Если первые направлены в основном на усвоение внутренней (смысловой) стороны лексических единиц, их сочетаемости и сферы употребления, то вторые преимущественно направлены на запоминание и удержание в памяти внешней стороны лексических единиц (их написания и звучания), то есть на закрепление в памяти учащихся зрительно-слуходвигательного образа лексических единиц. Эти упражнения можно использовать для повторения и систематизации той активной лексики, которая нужна в конкретной учебной ситуации.

Одним из важных условий интенсификации работы над лексикой в старших классах представляется нам группировка лексики по тематическому принципу. Наличие в справочном аппарате учебно-методического комплекса сгруппированной по темам лексики облегчить повторение и систематизацию речевого материала, окажет учащимся практическую помощь при составлении высказываний.

Таким образом, перечисленные приемы самостоятельной работы создают для ученика возможность увидеть слово изолированно и наблюдать за его функционированием в тексте, способствуют усвоению его внутренней и внешней стороны, установлению ассоциаций слова с естественными речевыми ситуациями. Это освобождает

от выполнения языковых упражнений на уроке. Целевые задания на первом этапе работы с текстом предусматривает включение лексических единиц в различные виды самостоятельной познавательной-мыслительной деятельности, что способствует пониманию самого текста и произвольному и непроизвольному запоминанию нужного языкового материала. Многократное прохождение лексических единиц через зрительный и речедвигательный

анализаторы подготавливает более легкое всплытие их в памяти учащихся при выполнении условно речевых и речевых упражнений на уроке, когда создаются условия, требующие употребления активизируемых лексических единиц.

Литература

1. Виноградов В.В «Русский язык» (Грамматическое учение о слове) – М., 1993
2. Современный русский язык., Под ред. В.А. Белошапковой. М., 1989

СВЯЗЬ МОРФОЛОГИИ И СИНТАКСИСА

Тухтамишова Зулхумор Нуруллаевна

Навайская область. Хатирчинский район. Школа 84,

Тухтамишова Феруза Нуруллаевна

Навайская Область. Город Наваи. Школа 9,

Гафурова Шахноз Эминжановна,

учитель русского языка и литературы СОШ 28 Учкуприкского района Ферганской области

Связь морфологии и синтаксиса проявляется в том, что морфология изучает грамматические свойства слов, обеспечивающие их способность участвовать в построении предложений. Различие морфологии и синтаксиса заключается в том, что объектом изучения морфологии является слово, тогда как для синтаксиса объектом изучения служит предложение, элементы предложения в виде разных групп слов. И морфология, и синтаксис рассматривают слова, но подходят к ним с разных сторон и выясняют разные взаимоотношения слов в общей системе языка.

Работа по изучению морфологии

Изучение морфологии является длительным и постепенным процессом. Так, Львов выделяет три этапа формирования грамматических понятий:

Первый этап – эмпирический – предполагает выделение и называние важнейших признаков и свойств языкового явления, первичное обобщение накопленного эмпирического материала, выделение главных, наиболее существенных, признаков и свойств.

Второй этап – теоретический. На этом этапе происходит введение термина, вывод определения понятия.

Третий этап – дальнейшее углубление понятий, узнавание и выделение новых признаков, свойств изучаемого явления, которые лежат в основе формируемого понятия. В начальных классах далеко не все понятия в процессе их формирования проходят все три этапа; третий этап, а иногда и второй, могут осуществляться в последующих классах средней школы.

Обучение морфологии в начальной школе строится, учитывая психологические особенности детей: у детей возраста 6-7 лет невелика выносливость, неустойчиво внимание, невысоки возможности саморегуляции, большая потребность в физических движениях, неудовлетворение которой приводит к быстрой утомляемости и потере интереса. Формирование основ изучения морфологии предполагает развитие у учащихся образного и логического мышления. Успешное обучение школьников требует от учителя хорошего владения теоретическим материалом, понимания сложности раздела «Морфология», знания проблемы изучения частей речи и возрастных особенностей младшего школьного возраста. Из специфики

морфологии вытекают следующие принципы ее изучения:

- лексико-грамматический – сопоставление лексического значения конкретного слова и общего смыслового значения слова как части речи, (например, беготня: лексическое значение «быстрые перемещения людей на ногах в разных направлениях» и общее смысловое значение «действие в форме существительного»);

- парадигматический – сопоставление косвенных форм и исходной формы слова;

- морфолого-синтаксический – сопоставление слова как члена предложения и части речи.

В результате морфологию можно определить как раздел грамматики, в котором описываются части речи, их грамматические (морфологические) формы и грамматические значения. Такую морфологию В.В. Виноградов называл грамматическим учением о слове.

Для формирования учебно-языковых умений выработаны специфические методы, называемые в отечественной науке упражнениями. Морфологические упражнения закрепляют знания, полученные детьми по

морфологии, и служат основой формирования как орфографических, так и пунктуационных умений и навыков. С этой целью используются следующие упражнения:

- морфологический анализ;
- полный или частичный морфологический разбор слова;
- формообразование слов, постановка слова в указанной форме;
- конструирование словосочетаний и предложений с определенной частью речи;
- нахождение части речи в предложении, в тексте;
- словообразование частей речи.
- опознание части речи, того или иного разряда этой части речи;
- подбор слов той или иной части речи, того или иного разряда части речи;
- группировка слов по частям речи, их разрядам;
- составление парадигмы слова;

ЛИТЕРАТУРА

1. М.Т. Баранов, Т.А. Ладыженская, М.Р. Львов. Методика преподавания русского языка, – М., 1990.
2. Панов Б.Т. Внеклассная работа по русскому языку. Пособие для учителей. – М., 1980

« ЗЕМЛЯ ЗОВЁТ: СПЕШИТЕ ЛЮБИТЬ, ТВОРИТЬ...»
О СТИХОТВОРЕНИИ И.А БУНИНА « НОЧНЫЕ ЦИКАДЫ»

Аскарова Раъно Уткиржановна

44- Специализированная государственная средняя школа, учитель русского языка, Шахриханский район Андижанской области, Узбекистан.
(Телефон:+99893415 15 96, rano.askarova@list.ru)

Керимова Мунивер Рустемовна

Учитель русского языка в школе № 60 Шахриханского района Андижанской области, Узбекистан

Муллаева Саодат Анваровна

Учитель русского языка в школе № 41 Шахриханского района Андижанской области, Узбекистан

***Аннотация.** Данная статья предназначена для абитуриентов поступающих в вузы, в качестве «шпаргалки»*

***Annotation.** This article is intended for applicants entering universities, as a “cheat sheet”*

***Annotatsiya.** Ushbu maqola “firibgarlik varag’i” sifatida universitetlarga kirmoqchi bo’lgan abituriyentlar uchun mo’ljallangan*

Ключевые слова: Муза, хрустальные нити, отточенность, стилистические приёмы.

Keywords: muse, crystal threads, sharpness, stylistic techniques.

Kalit so’zlar: musa, kristall iplar, aniqlik, stilistik uslublar.

Лирика Ивана Алексеевича Бунина занимает одно ведущих мест в русской поэзии начала 20 века. Бунинскую Музу, верную классическим традициям Пушкина и Фета, Тютчева и Полонского, Кольцова и Никитина, вдохновляла искренняя и одухотворённая любовь к родной земле, её истории и красоте.

Тема природы достигает своего наивысшего звучания в стихотворении « Ночные цикады»(1910)- лирической миниатюре, привлёкшей наше внимание как содержанием, так и отточенностью языковой формы.

*Прибрежный хрящ и голые обрывы
Степных равнин луной озарены.*

*Хрустальный звон сливает
с небом нивы.
Цветы, колосья, травы им полны,
Он ни на миг не молкнет,
но не будит
Бесстрастной предрассветной
тишины.
Ночь стелет тень и влажный берег
студит,
Ночь тянет вдаль свой невод
золотой-
И скоро блеск померкнет и убудет.
Но степь поёт. Как колос налитой,
Полна душа. Земля зовёт:
спешите
Любить, творить, пьянить себя
мечтой!!!*

Стихотворение насыщено глубокими философскими наблюдениями и раздумьями поэта, чей голос исполнен высокой чистой искренностью. И поэтому безоглядно веришь поэту, когда он пишет, что ранней осенью средне-русская степь в ночную пору выглядит именно так: бескрайнее пространство, уходящее в свет луны и пронзённое звучащими хрустальными «нитями» пения цикад – степных сверчков, стройный хор которых, кажется, столь же бесконечен и ничуть не нарушает таинственной гармонии спящей природы.

Природа для Бунина – сама жизнь, она вся в движении. И это прекрасно выражено и в композиции, и в лексико-синтаксическом строе, и в ритмике стихотворения.

Своеобразно построение «Ночных цикад»: пять полных строф и одна неполная, состоящая из одной строки. Первая и пятая строфы образуют своеобразную композиционную рамку пейзажной зарисовки, а однострочная

шестая строфа как бы подводит лаконичный итог автора.

Обратим внимание на то, как тонко Бунин передаёт изменения, произошедшие в пейзаже: на смену «лунному зареву» развёрнутой метафорой приходит «стынувший» лунный сон; у звёзд рождается эпитет бледных, что предвещает наступление утра, когда всё вновь станет обыденным. Этой же цели – обозначить изменения, движение в природе – служит употребление персонифицированных метафор: ночь стелет тень, студит берег, тянет невод золотой.

Высокое риторическое звучание старославянизма сонм придаёт финальной фразе стихотворения значение символа, утверждающего торжество жизни и величие природы.

Использованная литература:

1. Алёхина А.В. Стилистика стихотворений Бунина. 1988 год
2. Будагов Р.А « Как мы говорим и пишем». 2001 г.
3. Бабаев Э.Г « Самая суть дела»

ORGANIZE LESSONS USING INFORMATION COMMUNICATION TECHNOLOGIES THE MOST IMPORTANT ASPECT OF PRIMARY EDUCATION

**Qo'ldasheva Gulzadaxon G'anijonovna, Ismoilova Shaxnozaxon
Adumannopovna**

Primary school teachers of 61st school of Shahrihan district, Andijan region,
Uzbekistan

Qodirov Muzaffar Olimjon o'g'li

Master of Andijan State University. Shahrikhan district 44-Specialized state
secondary school, teacher of computer science and mathematics, Andijan region,
Uzbekistan

***Annotation.** This article discusses ideas on how to achieve lesson quality and effectiveness through the effective use of information technology in the primary grades. It also provides information on developing students' independence at this stage of education, maintaining cognitive activity and creating conditions for the child to enter the world of education, strengthening his health and emotional characteristics.*

***Аннотация.** В этой статье обсуждаются идеи о том, как добиться качества и эффективности урока путем эффективного использования информационных технологий в начальных классах. В нем также содержится информация о развитии самостоятельности учащихся на этом этапе обучения, поддержании познавательной активности и создании условий, позволяющих ребенку войти в мир образования, укреплению его здоровья и эмоциональных характеристик.*

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda axborot texnologiyalaridan unumli foydalangan holda dars sifat va samaradorligiga erishish usullari haqida fikrlar bayon etilgan. Shuningdek, ta'limning ushbu bosqichida o'quvchining mustaqillikni rivojlantirish, idrok etish faolligini saqlab qolish va bola ta'lim dunyosiga shaxdam kirib borishi uchun sharoitlar yaratish, uning salomatligini va emotsional xususiyatlarini mustahkamlash borasida ham ma'lumotlar betilgan. **Keywords:** Internet, practical assignments, multimedia educational programs, presentations, projects, didactics.*

Ключевые слова: Интернет, практические задания, мультимедийные образовательные программы, презентации, проекты, дидактика.

Kalit so'zlar: internet tarmog'i, amaliy topshiriqlar, multimediali ta'lim dasturlari, taqdimotlar, loyiha, didaktika.

*Whatever you teach to be a good teacher,
you must love those whom you teach.*

B.Kluchovskiy

The ability of the student to master the subject, the ability to memorize will be much wider in the primary class. Therefore, the introduction of information and communication technologies in the educational process in the primary grades increases the effectiveness of educational activities. It is known that primary education is the foundation of the education system, the quality of teaching students depends on it, and this imposes a great responsibility on the primary school teacher. In the education system for a long time, primary school has been a “school of skills”, meaning that a student must master basic skills such as reading, writing, and arithmetic in order to receive further education. considered as a stage of education. Today, it should remain the child’s first experience in the education system – a place to test the power of learning, that is, the conditions for the development of activity, independence, cognitive activity and the child’s entry into the world of education at this stage It is important to create, strengthen his health and emotional properties. Today, we are witnessing the development of these qualities of students through the introduction of information technology in the educational process. The use of information technology in the learning process leads to great changes aimed at developing thinking, imagination as the main processes necessary for its successful acquisition of knowledge. Effective organization of students’ cognitive activities is ensured. At the same time, it became easier to implement a person-centered approach to education, there was an op-

portunity to effectively organize the entire learning process. In the course of the lesson, multimedia educational programs and presentations, projects were created using ready-made multimedia products and computer training programs, Internet tools for educational and extracurricular activities. Information technology can be used in all academic disciplines. The use of teaching and play programs in the classroom is very effective. Literacy exercises in mother tongue and Russian classes help children to perform a variety of practical tasks on computers. Using a set of different didactic materials for primary school students, it is possible to prepare mixed computer programs that include modules of visual exercises, control exercises and test trials. The use of rich and diverse materials on grammatical and orthographic topics given in three variants for the current study and generalized repetition of the rules of science gives him good results. E-learning manuals can be prepared and used in the 1st grade reading lesson. It provides a variety of interesting visual sound material, including phonetic analysis of the word, the structure of the syllables, the study of some spellings. Bright pictures, strange, interesting assignments help to increase interest in the native language in young students, provide access to learning material in the form of games, provide ample opportunities for self-control and learning reflection. develop course steps

should exit. “Didactic game problems” programs can be prepared and used in mathematics lessons. A variety of materials are provided on many of

the topics studied in elementary school. A variety of assignments of varying levels of complexity help develop each student's cognitive and creative abilities. Elementary students know how to use the Internet independently, select the information they need, store it, and use it in their subsequent work to create presentations or develop and execute a variety of projects. From the 2nd grade, students can complete assignments not only in the notebook, but also directly on the computer. Students acquire the first skills of working with a computer, constantly deepening their theoretical

knowledge and improving their practical skills.

List of used literature

1. Yunusova D.I. Modern technologies of teaching mathematics, (textbook.-) Tashkent.: 2007-258 p.
2. Yusupov A. Ye. Mathematical evenings.- Tashkent: "Teacher", 1977.
3. Yagudayev B. Ya. In the world of wonderful numbers.- Tashkent: "Teacher", 1979.
4. Abdurahmonov B., Mathematical induction method Tashkent, 2008.
5. Gulomov S.S., Begalov B.A. Informatics and information technologies.- Tashkent.: "Teacher"
6. Textbook for grades 1-4 of secondary schools. Latest edition."Tashkent"

FACTORS AND OPPORTUNITIES FOR THE FORMATION OF SPIRITUAL EDUCATION THROUGH THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN MOTHER (UZBEK) TONGUE LESSONS

Abdurahmonova Saidaxon Habibullayevna, Raxmatullayeva Gulbaxor Akramovna

Teachers of Uzbek language and literature of school 61 of Shahrihan district of Andian region, Uzbekistan

G'oziyeva Oydinxon Mo'minovna

Teacher of Uzbek language and literature of the 44th specialized state secondary school of Shahrihan district of Andian region, Uzbekistan

***Annotation.** The article discusses the advantages and opportunities of using innovative technologies in shaping the spirituality of primary school students. The author also shows the ways to achieve the formation of spiritual and moral education of children in preschool education.*

***Annotatsiya.** Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilari ma'naviyatini shakllantirishda innovatsion texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari, imkoniyatlari haqida fikr yuritilgan. Shuningdek, muallif maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilarining ma'naviy-ahloqiy tarbiyasini shakllantirishga erishish yo'llarini ko'rsatib o'tgan.*

***Аннотация.** В статье речь идет о необходимости использования инновационного подхода в духовном формировании обучаемых на начальном этапе системы образования. Также автор предлагает ряд мероприятий, посвященных формированию у учеников духовно-нравственных качеств. Ключевые слова: начальное образование, информационные технологии, развитие, формирование, духовность, инновация.*

Key words: Eeducation system, initial stage, informational technologies, development, formation, learner, education technologies, learner's moral discipline.

Ключевые слова: начальное образование, информационные технологии, развитие, формирование, духовность, инновация.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich ta'lim, axborot texnologiyalari, rivojlantirish, shakllantirish, ta'lim texnologiyalari, o'quvchi ma'naviyati.

Information and communication technologies are gradually entering the education system, as well as in all areas. In particular, it is important to fully and perfectly absorb the content of the subjects taught in primary education through the introduction of information multimedia educational technologies in primary edu-

cation, to introduce innovative tools. There are also benefits to using multimedia effectively in primary education. They can be expressed as follows: – Demonstration is one of the most important in education; – encourages the student to explore; – the student sees and hears the educational process at the same time,

students are provided with a wider range of materials and a larger amount of material faster; – activates the student's thinking; – creates a positive motivation for student activities; – live and interactive classes; – It is possible to store educational materials in computer memory and deliver them to students at any time; – provides an opportunity for self-demonstration, a wide range of animations in the coverage of educational content. At the same time, the spiritual upbringing of pupils and students in preschool institutions is one of the most pressing issues, through which the formation of the spirituality of society can be achieved. It is also necessary to form and strengthen the ideological immunity of students in the process of using information and communication technologies in primary education. Of course, this work should start from the family, that is, from the upbringing of the spiritual qualities of our children in the family, because the upbringing given to them will continue to grow and improve. That is why the formation and development of the spirituality of our children is carried out first in the family, and then gradually in the system of continuing education. In addition, the content of the native language in primary education should include in the minds of students a sense of homeland, national pride, traditions and national values, as well as a culture of behavior, nutrition, dress, grooming, politeness, diligence. human qualities such as lish should be formed. It is important to focus on the spiritual development of students in the following three areas: The positive effects

on the formation of students' spirituality. Negative influences on the formation of students' spirituality and their elimination. Development of multimedia educational technologies for the formation of students' spirituality and their widespread use in practice. The multimedia method also has the following educational and pedagogical advantages in increasing the effectiveness of education: diversity of information: text, plates, decorations, speech, music, video clips, TV frames, animations; The new level of human-computer interactive communication will be much wider and will provide comprehensive information; encourages students to be creative in their learning, which in turn builds their confidence; stimulates students' thinking; creates a positive motivation for learning activities; allows for self-expression; learns to focus on different ideas and opinions; be spiritually ready to express and assimilate new ideas. There is a big difference between today's students, their dreams and interests. Therefore, today's teacher should be aware of the latest developments not only in our country, but also around the world, to apply the necessary scientific innovations in their field, not only to rely on the textbook, but also to teach students the scope of the topic. he must be able to express himself, to constantly search for himself, to expand the knowledge he has. As our sages say, "Teaching means reading twice." So, as long as every teacher and coach follows this advice, it will not be in vain. The biggest difference is that today's teacher's work is in the world of innovative information technology, the effective

use of advanced pedagogical technologies, their place in the world community. There are a number of responsibilities in the teaching profession. These include the study of the child's psyche, the ability to fight against its negative aspects, to arouse interest in their subject in the hearts of students, as well as to be kind to the motherland, family, parents, friends, every child. by studying the child's family circumstances and establishing a partnership with his or her parents. We must not forget that teachers are honorable professionals who shape the minds of the younger generation and take them to the next level. A teacher of the native language and literature should be able to speak correctly, expressively, express himself / herself fluently, speak and write, and be as literate as possible. acts as a bridge in the acquisition of the level. That's the decent thing to do, and it should end there. The teacher's nation is a nation that accepts each student as its own child, is proud of its achievements, and shares its pain. In some cases, the difficult family situation of some students, the fact that they are not in the care of their parents

and this has a negative impact on their upbringing, sometimes the upbringing of children is controlled only in school, such students such as not attending regular classes are the things that confuse our teachers, because for a teacher, a child is not a stranger, he sees everything as his own child...

In conclusion, it should be noted that the work on enriching the content of education should be carried out on a regular basis. There are many pedagogical factors in shaping the spirituality of students. They can be a solid didactic basis for raising the content of education to a new level of quality, and masterfully incorporating them into the content of education is a unique innovative process that requires high pedagogical skills from the teacher.

References:

1. Saidakhmedov N. Examples of the use of new technologies in pedagogical practice. – T.: RTM, 2000. – 46 p.
2. Gulomova M. H., Sobirova N. K. Ways to increase the effectiveness of education using new innovative technologies // Innovation in the educational process (collection of theses). –T.: 2009.– 106 p.

THE FORMATION AND FUNCTIONING OF NEOLOGISMS IN THE SPHERE OF FOOD INDUSTRY

Dziubina O. I.

Doctor of Philosophy (кандидат наук)

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

Constant vocabulary replenishment is the essential condition for language development. Being the best representation of language dynamics, it is directly influenced by extralinguistic reality and changes affecting it. Modern linguistic science considers the process of word formation as the form of language functioning necessary for vocabulary organization as well as the specific means of reality representation. Garnering much attention is the role of neologisms as language development indicator, which reflects its adjustment to changes caused by extralinguistic factors, and its functioning as well. The occurrence and functioning of new words is a subject of systematic research. A great deal of currently available information has been researched and published by L. Bondar [1], N. Drabov [2], E. Kusch [6], N. Moisieieva [7], Y. Zatsnyi [3], A. Yankov [4] who contributed greatly to linguistic science.

Neology, which has long been classified as a branch of linguistic science, still has difficulty adopting one clear definition of the polysemic term “neologism”. Different points of view are to be taken into account which resulted in the ambiguity of this term [5, p. 59]. There are two approaches to its interpretation

suggested by H. Kozmyk. According to the first one, the notion “neologism” embraces new words coined following all word formation rules and patterns present in a specific language, which denotes new, unknown or earlier nonexistent notions, objects or reality. On the other hand, new meanings for the existing words or synonyms to common notions are also referred to as neologisms [5, p. 14]. The same problem is faced while attempting to classify new words. It is different approaches and criteria for differentiation of neologisms that keep scientists from adopting universal classification of new words. Having studied previous experience in published articles, we may conclude that neologisms fall into several categories:

– according to word formation method there are lexical, semantic neologisms and new collocations [3, p. 6];

– according to origin there are new coinages and nonce words [8, p. 5];

– according to purpose, there are nominative and stylistic neologisms [10, p. 276]. New words can also be classified according to thematic groups which in our article will encompass the notion “*gastronomy*”. One of the spheres of human life which comprises the largest number of neologisms is *food industry*.

Generally, they denote nutrition tendencies:

climatarian (noun, formed by means of blending: "climate" + "vegetarian"): a person whose diet is designed to slow climate change. Key features of the climatarian diet include eating more pork and poultry rather than beef and lamb, which produce more of the greenhouse gases carbon dioxide, methane, and nitrous oxide. Climatarians also eat locally processed food to reduce food transportation and use every part of an ingredient, like potato peels and carrot tops, to reduce food waste.

hangry (adjective, formed by means of blending: "hungry" + "angry") – the state of being so hungry that you become angry or irritable. This term, a mashup of hungry and angry, isn't new but was added to the Oxford English Dictionary in 2015, and appears to have scientific merit. A 2011 study of judges in Israel found that the lightness or harshness of their sentencing was influenced by how recently they had eaten lunch;

rawism (noun, formed by means of blending) – also known as *raw foodism* or following a raw food diet, is the dietary practice of eating only or mostly food that is uncooked and unprocessed [4, p. 244];

slow-food (noun, formed by means of compounding) – is a movement that promotes local food and traditional cooking. Promoted as an alternative to fast food, it strives to preserve traditional and regional cuisine and encourages farming of plants, seeds, and livestock characteristic of the local ecosystem. It promotes local small businesses and

sustainable foods. It also focuses on food quality, rather than quantity [4, p. 258];

food poverty (noun, formed by means of compounding) – the condition of being unable to get enough healthy food because you are too poor, for example, to buy fresh food or to travel to places where it is sold [4, p. 131],

fusion cookery or fusion cuisine (noun, formed by means of compounding) – fusion cuisine is cuisine that combines elements of different culinary traditions that originate from different countries, regions, or cultures. [4, p.133];

functional drink (noun, formed by means of compounding) – a functional beverage is a drink typically intended to convey a health benefit, usually as a panacea or a performance-enhancing substance. Some include ingredients like herbs, vitamins, minerals, nootropics, amino acids, or additional raw fruit or vegetables. [4, p. 132];

zarf (plural: zarfs, zuruuf, zarves, noun) – a holder, made of metal or cardboard, for a coffee cup without a handle. Called a «cup sleeve» in modern times, this recently revived term is actually an ancient Arabic word for an ornamental metal cup holder for handle-less coffee cups, to protect drinkers from super hot cups. The words was added to the American Heritage Dictionary in 2015.

To sum up, neologisms represent active changes in society and dynamic trends in language. They are the driving force that triggers language development. Most of the investigated lexical units were formed by means of blending and compounding.

Literature

1. Coleman J. *The Life of Slang* / J. Coleman. – Oxford: Oxford University Press, 2012. – 368 p.
2. Herring S. *Computer-Mediated Conversation: Introduction and Overview* [Електронний ресурс] / S. Herring // *Language @ Internet*. – 2011. – Vol. 8. – Режим доступу: <http://www.languageatinternet.org/articles/2011/Herring>. Дата доступу: 11.04.2014.
3. Livingstone S. *Risky Social Networking Practices Among – Underage Users: Lessons for Evidence-Based Policy Communication* / S. Livingstone, K. Ólafsson, E. Staksrud // *Journal of Computer-Mediated Communication*. – 2013. – Vol. 18 (3) – P. 303–320.
4. *Slang Dictionary – Text Slang, Internet Slang, & Abbreviations* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.noslang.com/dictionary/>. Дата доступу: 10.02.2016.
5. *Urban Dictionary* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=facebook>. Дата доступу: 11.09.2016.
6. *Word Spy* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wordspy.com/> Дата доступу: 11.09.2016.
7. Дзюбіна О. І. Абревіатури в семантико-тематичних групах неологізмів сучасної англійської мови / О. І. Дзюбіна // *Наук. вісник ЧНУ Ю. Федьковича. Сер.: Германська філологія*. – 2014. – Вип. 708–709. – С. 57–60.
8. Дзюбіна О. І. Диференціальні ознаки неологізмів і okazionalizmів / О. І. Дзюбіна // *Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивнодискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: матер. міжнар. наук.-практ. конфер. (17 квітня 2014 р.)*. – К.: Вид. Кафедра, НТУУ «КПІ», 2014. – С. 105–106.
9. Dziubina O.I. *The thematic distribution and emotional evaluation of Twitter and Facebook slang neologisms* / O. I. Dziubina // *Kraków: Zbiór artykułów naukowych (30.01.2016–31.01.2016)*. – Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. “Diamond trading tour”, 2016. – S. 57–58.
10. Dziubina O.I. *The influence of the internet-related affixes on the formation of computer neologisms* / O.I. Dziubina // *Volgograd: Science and World, International scientific journal. Philological sciences*. – 2014. – Vol. II. – № 3 (7). – P. 148–150.
11. Дзюбіна О. І. Класифікація, структура та функціонування Інтернет-мемів в соціальних мережах Twitter та Facebook / О. І. Дзюбіна // *Молодий вчений. Сер.: Філологічні науки*. – 2016. – № 2 (29). – С. 375–379.

ВОПРОСЫ ТЕОРИИ ВАРИАТИВНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОГО ЯЗЫКА

Мурко И.И.

Преподаватель, кафедра иностранных языков профессионального направления,
Запорожский национальный университет, Запорожье

Ключевые слова: национальный язык, теория вариативности, национальный вариант языка

Keywords: national language, theory of language variety, national variety of language

Исследование широкого спектра вопросов, связанных с изучением теории языковой вариативности, привлекает внимание ученых, начиная со второй половины XX века, и продолжает изучаться в наше время. Данная проблематика находится в центре внимания целого ряда исследователей – У. Аммона, М.Я. Блоха, М.А. Бородиной, В.Д. Девкина, А.И. Домашнева, О.В. Домнич, Ю.А. Жлуктенко, В.Я. Плоткина, В.И. Скибиной, Г.В. Степанова, Д.А. Шахбаговой, А.Д. Швейцера и др. Каждый из лингвистов изучает различные аспекты вариативности языков.

Разные стороны языковой вариативности изучаются на примерах таких языков как испанский язык Испании и Латинской Америке (Г.В. Степанов), немецкий язык в Австрии и Швейцарии (У. Аммон), английский язык в США, Канаде и Австралии (А.И. Домашнев), английский язык в Великобритании, США и Канаде (А.Д. Швейцер), ретороманский язык в Швейцарии (М.А. Бородин), англий-

ский язык в США и Канаде (Ю.А. Жлуктенко), национально-территориальные варианты английского языка в США, Канаде, Австралии и Новой Зеландии (В.И. Скибина, О.В. Домнич).

В начале 60-х гг. XX века были сформулированы основные теоретические положения о национально негомогенном языке как системе его национальных вариантов (Д. Брозович, А.И. Домашнев, Э.Г. Ризель, А.И. Смирницкий, Г.В. Степанов, А.Д. Швейцер). Развернутую характеристику национальных вариантов языка, на наш взгляд, подают такие ученые, как М.А. Бородин, А.И. Домашнев, Г.В. Степанов, А.Д. Швейцер.

Г.В. Степанов под вариантами языка как части общей языковой системы понимает близкое генетическое родство языков, которое, по его мнению, целесообразно исследовать в сравнительно-сопоставительном плане [3, с. 9]. А.И. Домашнев полагает, что национальный вариант языка является формой приспособления литературно-

го языка к традициям и насущным вербальным потребностям нации, или, говоря иными словами, национальный вариант – это особая форма функционирования единого языка. Данные формы национальной речи не обладают существенными структурными расхождениями и представляют собой «подобия зачинающихся языковых видов», которые, только функционируя в определенных условиях, становятся резкими разновидностями [3, с. 17]. А.Д. Швейцер считает, что национальные варианты языка – это единая коммуникативная система, которая обслуживает ряд языковых коллективов (наций) и называет ее макросистемой, «аналогичной по своей структуре национальному языку в национально гомогенном обществе» [3, с. 22], а микросистемой представлен вариант литературного языка, который выполняет те же функции в структуре национального варианта, что и литературный язык в структуре национального языка [3, с. 22].

Современный ученый О.В. Домнич, изучая английский язык как полинациональный лингвальный феномен [1] и как *lingua franca* [2], **подчеркивает что, понятие «национальный язык»**

не присуща унифицированная кодификация, и описывая специфику и своеобразие системы английского языка, использует термин «полинациональный», под которым понимает ряд национально-территориальных вариантов как самостоятельных, равнозначных, равноправных лингвокультурных дифференцированных систем [1, с. 41-42], и термин «*lingua franca*», поскольку он «выполняет коммуникативную роль в межкультурной среде и является интермедиарным средством межкультурной коммуникации глобального масштаба», будучи средством межнационального общения в современной эпохе глобализации [2, с. 27].

Литература:

1. Домнич О.В. Английский язык как полинациональный лингвальный феномен / О.В. Домнич // Одеський Лінгвістичний Вісник. – Вип. 7. – Том 1. – 2016. – С. 39-43.
2. Домнич О.В. Английский язык – *lingua franca* в эпоху глобализации / О.В. Домнич // Записки з романо-германської філології. – №1 (36). – 2016. – С. 23-32.
3. Типология сходств и различий близкородственных языков / Под ред. Р.А. Будагова, Г.В. Степанова. – Кишинев: Штиинца, 1976. – 100 с.

ФРАЗЕОЛОГІЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ЛІНГВІСТІВ

Чепурна З.В.

старший викладач Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Ключові слова: фразеологічна одиниця, ідіоматичність, ідіома, етимологія, прислів'я, приказка.

Keywords: phraseological unit, idiomaticity, idiom, etymology, proverb, saying.

Актуальність теми полягає у потребі поглиблення компетентностей у сфері перекладу фразеологізмів та уникнення труднощів і неточностей, які виникають у процесі роботи над текстом.

Серед найбільш вагомих дослідників німецької фразеології наразі виділяють: Ф. Зейлера та його працю «Німецька фразеологія», В. Фрідеріха, В. Фляйшера, В.В. Виноградова, Н.П. Щербаня, Р.П. Зорівчак та чимало інших.

Існує безліч класифікацій фразеологізмів, проте більшість дослідників як українських, так і зарубіжних, зокрема німецьких, виділяють класифікацію В. Виноградова, яка вважається «класичною». Навіть ті хто створили власну концепцію чи намагались розширити уже існуючу, нерідко спираються у своїх висновках на В. Виноградова. Його класифікація базується на ступені ідіоматичності (невмотивованості) компонентів виразу. Вона доволі схематична, структурована та прозора.

Згодом ця класифікація була доповнена Н.М. Шанським, який виокремив ще один підтип – фразеологічні вирази,

які за його визначенням є фразеологічними зворотами, що складаються зі слів з вільним значенням, до яких належать прислів'я, приказки та крилаті вислови (*Auge um Auge, Zahn um Zahn* – око за око, *eine Hand wäscht die andere* – рука руку мие).

Логічним є те, що у процесі аналізу мови об'єктом дослідження ставали і фразеологічні одиниці. Фразеологія доволі молода наука.

Зацікавленість німецьких дослідників фразеологічними висловами сягає ще періоду XVI-XVII століть, коли було випущено ряд книг латиною та німецькою мовами. Саме лексикографи почали одними з перших фіксувати їх у своїх працях. На період середньовіччя припадає активне видавництво збірок з крилатими виразами. У Франції перша збірка датується 1175 роком, а в Іспанії – 1499 р.

Серед німецьких авторів численних збірок з крилатими виразами 18-19ст. слід виділити В. Кортє, К. Зімрока, Г. Бюхмана, Й. Ейзелейна. Проте розмежування змінних та стійких словосполучень сформувалось уже в синтак-

сичних дослідженнях німецьких вчених 19-20 століття, серед них І. Рис, Г. Пауль та О. Бехагель [1].

«Німецька фразеологія» Ф. Зейлера стала найвпливовішою працею початку 20 століття. Автор вперше спробував виділити стійкі єдності слів в окремі групи. Зейлер ставив за мету не тільки продемонструвати велич та багатство німецької мови, а й проаналізувати структуру і семантику ідіом, дослідити походження. Він об'єднав у окремі групи приказки, прислів'я (sprichwörtliche Redensarten) та фразеологізми. Зейлер також пропонує досить велику кількість інформації про етимологію, виникнення та поширення фразеологізмів. Його праця навіть містить приклади безпосереднього використання фразеологізмів в мові та зміни їхніх форм [2].

Слід зазначити, що для досліджень цього періоду актуальною є проблема відсутності чітких теоретичних принципів систематизації фразеологічних одиниць, розмежування прислів'їв та приказок від останніх та слабка теоретична база.

Наприклад, у випадку з виразом *jemandem heimleuchten* (когось прогнати, показати на двері) автор детально пояснює етимологію походження, яка має історичне обґрунтування. Один ландграф запалив лампадку, щоб провести свого недруга до воріт, щоб той зміг покинути його володіння.

Проте вже Борхарт Вустман-Шоппе у своєму словнику подає визначення поняття фразеологізм (sprichwörtliche Redensart), де можна простежити спро-

бу виокремити останнє від прислів'я та приказки.

Варто згадати словник В. Фрідеріха «Moderne deutsche Idiomatik» 1966, який має перш за все практичну спрямованість. Його наукова діяльність мала велике значення для теорії фразеології, саме він визначив ідіому як сполуку слів. Фрідеріх вважав, що прислів'я повинні входити до окремого словника.

Цікаве бачення, яке відноситься до фразеологізмів, має і В. Шмідт.

Зокрема у своїй праці *Deutsche Sprachkunde* Шмідт відносить фразеологію до розділу словникового складу мови. Іншими словами, він переконаний, що ідіома це одиниця мовної системи.

Основною ознакою фразеологізму він вважає образність, здатність через символи передавати зміст. Його праці не спрямовані на вивчення методів дослідження ідіом чи їх класифікації. Шмідт систематизує одиниці, де основним критерієм є етимологія походження (рід заняття, побут, культура) [3].

Наприклад:
ремісничє життя *durch die Bank im Sacke kaufen*;

церковна тематика *Pilatus ins Kredo* [4].

Також він спирається на Зейлера у своєму переконанні, що прислів'я та приказки слід розглядати окремо.

У праці *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache* W. Fleischer розглянуто проблематику німецької фразеології. Автор приділив значну увагу дефініції фразеологізму, що включає стій-

кість, ідіоматичність та якості фразеологічних компонентів. У своїй роботі Фляйшер пішов ще далі і виокремив фразеологізми з усього ряду подібних конструкцій (крилаті вислови, афоризми, прислів'я, приказки, сентенції) [5].

Поштовхом до активно вивчення німецької фразеології українськими мовознавцями стала публікація праць В. Виноградова. Вони здебільшого наслідували його концепцію та переймали класифікацію. Напрацювання Виноградова сприймалися як аксіома, дані що не потребують перевірки, заперечення чи редагування. Отже, вивчалися ідіоми в основному порівняльним методом. Проте розбіжності німецьких та українських відповідників викликало потребу розвивати класифікацію запропоновану В. Виноградом.

М. Городнікова була першим лінгвістом, яка запровадила деякі зміни. Вона узагальнила класифікацію, об'єднавши зрощення і єдності, і, як результат, її класифікація включає лише дві групи: ідіоми й лексичні єдності [1].

Німецька фразеологія як частина лінгвістики детально розглянута у праці «Фразеологія сучасної німецької мови» І. Чернишової. Лінгвістка підсумовує напрацювання у сфері німецької фразеології українськими та зарубіжними дослідниками, подає лінгвістичні та екстралінгвістичні мотиви формування одиниць, логічно формулює об'єкт фразеології, взаємозв'язки та закономірності процесу утворення нових ідіом.

Серед вітчизняних досліджень чимало робіт описують окремі поняття

цієї сфери. Наприклад, стилістика ідіом та їхнє використання в мовленні – Е. Різель, парна фразеологія – І. Ольшанський, фразеологізми у політичному середовищі – Я. Билиця.

Цікавим є той факт, що існувала навіть ідея віднести до фразеології дієслова з відокремлюваним префіксом (*zuhören, einnehmen, weglaufen*), зворотні (*sich erholen, sich irren, sich kümmern um*) та складні (*spazierenfahren*). Такої думки дотримується К. Левковська, вважаючи складні дієслова з відокремлюваним префіксом частиною фразеології. Своє переконання вона мотивує тим, що часто ці слова розташовані окремо в реченні.

Отже, зацікавленість німецькими фразеологізмами зародилась ще в середні віки і до нині ця сфера залишається недостатньо вивченою в багатьох аспектах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баран Я., М. Зимомря, Білоус О.М., Зимомря І. М. Фразеологія: знакові величини. Навчальний посібник для студентів факультетів іноземних мов. Ужгород: Нова книга, 2008. 256 с.
2. Кияк Т. Р. Перекладознавство: німецько-український напрям: підручник / Т. Р. Кияк, А. М. Науменко, О. Д. Огуй. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 544 с.
3. Райхштейн А.Д. Немецкие устойчивые фразы. – М: Высшая школа, 1971.- 175 с.
4. Buhofer, Annelies/Dräger, Marcel/Meier, Stefanie/Roth, Tobias: Feste Wortverbindungen des Deutschen. Kollokationenwörterbuch für den Alltag, Tübingen u. Basel, 2014.
5. Fleischer Wolfgang. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache 1982.

USE OF MODERN METHODS IN TEACHING ENGLISH FOR SCHOOL STUDENTS

Dildora Sharofuddinova

Deputy for educational work of the 28th comprehensive school of Bulakbashi district of Andijan region

***Annotation:** Traditional English language teaching at school is focused on reading, understanding and translation of various texts, including learning grammatical features of scientific style.*

Key words: language teaching, skills, innovative methods, foreign languages.

Teachers with a good command of a foreign language should be trained in a short time. The most important thing is to go to the meeting of the set task, i.e. to teach a schoolboy to understand, speak, listen and extract various information from original sources in a short time, combining innovative and traditional methods of teaching.

As mentioned above, the modern language teacher doesn't follow one rigid method, but applies the Principled Eclecticism approach – fitting the method to the learner, not vice versa. This means choosing the techniques and activities that are appropriate for each particular task, context and learner, with a focus on motivation and helping learners become independent and inspired to learn more. The explanation of Principled Eclecticism also includes a useful ten-point guide for teachers and language students on the best teaching and learning techniques

The main emphasis has now shifted to developing oral communication skills. Oral speech consists of reading, understanding, listening and reproducing what is read and listened to. This applies to both written and oral speech.

Methodology is a system of practices and procedures that a teacher uses to teach. It will be based on beliefs about the nature of language, and how it is learnt.

Example

Grammar Translation, the Audiolingual Method and the Direct Method are clear methodologies, with associated practices and procedures, and are each based on different interpretations of the nature of language and language learning.

The English teacher at school is obliged to investigate all the features of scientific and technical texts in the required specialty, there should be special terminology, special general scientific vocabulary, various complex grammatical constructions.

For the realization of communicative abilities of speaking, texts are distinguished: by the nature of presentation (message, discussion, description), by the type of attitude to the specialty (various scientific articles and texts from textbooks, reference books, dictionaries, etc., as well as by the means of transmission (oral and written).

It is necessary to start with elementary descriptions and characteristics, process-

ing them in a monological form, and further to use texts more complex in structure and style which will help to develop in pupils an algorithm of activity in a mode of communication the teacher/ audio and multimedia – schoolboy and schoolboy – schoolboy. Teaching material should be selected on the basis of the learner's preliminary knowledge of the language and specialization, the purpose and type of communication, and the level of education.

Communicative and oral-oriented exercises include the following: availability (presentation) of the source material or model; explanation of the material or model (optional); simulation of the model; reproduction of the model in different ways; own communication. The main thing is the ability to select the main topic of the problem, correctly describe, formulate and express opinions.

When developing oral skills, the monological element is not inferior to the dialogic one; therefore, gradually increasing the volume of monological replica in a dialogue, later on we will move to purely monological forms of oral speech – summary, abstract, annotation, description of a scheme, phenomenon or process with further recording of what we have heard.

Thus, innovative technologies of teaching foreign languages at school consist of a combination of traditional and intensive teaching methods based on a functional communicative linguistic model of the language and the development of a holistic system of teaching speech communication on professional topics. Today, when computer technolo-

gies have covered all spheres of human activity, there is a need to improve the process of teaching a foreign language, since the knowledge of a foreign language is one of the factors influencing the competitiveness of a young specialist on the world labor market.

The improvement of the learning process means the use of innovative methods, in particular, the introduction of modern innovative technologies – computer and network facilities. The implementation of modern innovative technologies in the process of foreign language teaching can be achieved by using the Internet technologies. The diversity of Internet information resources allows schoolchildren to perform various types of search and research tasks.

The methods and techniques that make up the technological arsenal of a personality-centered approach should be dialogical, have an activity-creative character, support the individual development of the child, and provide the necessary space and freedom for students to make independent decisions. It is the personally oriented approach that creates the most favorable atmosphere for increasing the cognitive interest in learning a foreign language, since it represents the lesson material and the whole subject as a whole in a personally significant light for the student. This shows the significant potential of this approach for increasing student motivation.

Thus, learning a foreign language at school makes an important contribution to the overall development of students and thus contributes to the development

of their emotional, creative, social, cognitive and linguistic skills.

References:

1. Mukhina S.A. Non-traditional pedagogical technologies / S.A. Mukhina. – Rostov-on-Don, 2014.287p.
2. Nazarova T.S., Polat E.S. Means of training: technology of creation and use. M.: URAO, 2013.–387 p.
3. Passov E.I. Foreign language teacher Mastery and personality / E.I. Passov, V.P. Kuzovlev, V.B. Tsar'kov. – M.: Education, 2015.242p.

NAVOIYNING NAVO OLAMI

Ro`ziboyeva Parizoda Murodali qizi,

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti talabasi,

Umurzoqova Mukarramxon Abdulazizovna,

Farg'ona viloyati O'zbekiston tumani 16-maktab,
Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya: Navoiy shaxsi har birimiz uchun ibrat maktabidir. U zotning hayoti, faoliyati har bir ijodkor uchun, komil inson uchun dasturul amal bo'ladi desak yangilishmagan bo'lamiz. Navoiyni biz vazir, shoir sifatida bilamiz. Ammo, hazratning musiqqa borasidagi qarashlari ham uning yangi-yangi qirralarini kash etishga, Navoiy shaxsini yanada to'la tasavvur qilishimizga yordam beradi.

Kalit so'zlar: "Majolis un-nafois", ruhiyat, ijodkor nuqsoni, Xoja Yusuf Burxon.

"Tokchada yongan shamning shu'lasi va qiya ochiq darichadan tushgan oy nuri gilamning gullari ustida jivillab xayoliy, mayin manzaralar, o'yinlar yasar, o'qtin-o'qtin esgan shabada sham yolqinini lipillatar, pastgina kursi ustida ochiq turgan qalin, katta kitobning varaqlarini shildiratar va tanburda shoir halayotgan kuyning sehriga berilganday, jimgina tinar edi... Musiqani she'rdan ayirmagan Navoiy go'zal sadolar ilmuni chuqur bilar edi va chuqur sevar edi. Shoir ko'zlari yarim yumuq holda zavq bilan chertar, qillar hayotning, ko'ngilning pinhon ohangini sadolarning fusunkor tili bilan sayratar edi...

Shoir yengil bir so'lish olib tnburni tokchaga tirab qo'ydi. Barmog'idan noxunni chiqardi. Daricha yoniga o'tirdi. Hovlida shabada bilan o'ynashgan daraxtlarning yengil kuyidan boshqa sado yo'q. Shoir o'yga toldi..." ("Navoiy" Oybek)

Alisher Navoiy deganda, avvalo, oqil vazir, xalqparvar shaxs, buyuk shoir, tajribali, kuyunchak ustoz, saxovatpesha inson ko'z o'ngimizda nomoyon bo'ladi. Biz

Navoiy shaxsini shak-shubhasiz komil inson desak yangilishmagan bo'lamiz, nazarimda. Sababi, hazratning botiniy dunyosi ham, zohiriy dunyosi ham komillik darajasiga yetgan edi. Hazrat Navoiy o'zining yozgan asarlarida ham kishilarni til va dil birligiga chorlaydi. Navoiy takrorlanmas iste'dod egasi bo'lib, siyosat ishlari bilan bir qatorda mamlakatda adabiyot, fan-ta'lim, qurilish, san'at va madaniyat ishlarini ham rivojlanish bosqichiga olib chiqqan. U zot har bir iste'dod egasi, ko'ngli pok inson uchun homiylik qilar edi. Navoiy musiqani ham juda sevar edi. Hazratning musiqaga oshno inson bo'lganligini, shoirning o'zi haqida yozilgan eng yaxshi asarlardan biri, oybekning "Navoiy" romanida ham ko'rishimiz mumkin:

"-Alisher Navoiy go'zal xattotdir, -dedi faxrlanib Zayniddin. -Musiqiydagi mahorati uchun ijod etgan ba'zi maqomlari dalildir; u musiqiydan xabarsizlikni shoir uchun zo'r nuqson deb hisoblar emish".

Navoiyning shoir uchun musiqadan xabarsizlikni nuqson deyishining sabablar-

idan biri- bu ijod ahliga she'rlar, g'azallar asosan musiqiy ohang orqali kelishi va musiqiylikning yuzaga chiqishi orqali asardagi kamchilklar ko`rinib, ijodkorni o`z ustida ishlashga undaydi. Musiqiylik asarda nozik qochirimlarni qo`llashga ko`maklashish bilan birgalikda, she'r va g'azalning ohangdorligini ta'minlaydi.

Xalqimizda: "Adabiyotga, san'atga, musiqa oshno bo`lgan insondan hech qachon yomonlik chiqmaydi", -degan gap bor. Zero, musiqa inson qalbini, ruhini poklaydi. Uning ruhiy olamida erkinlikni yuzaga keltirib, tasavvurini kengaytiradi. Aql sarhadlari yetmas joylarga yetaklaydi. Navoiy o`zi ijod qilayotgan muhitda ham musiqa alohida e'tibor qaratadi. Xon saroyidagi, "Unsiya" dagi biror bir ziyofat, biror bir kecha san'atkorkorlarsiz, musiqasiz o'tmaydi. Saroydagi a'yonlar ham (said Badriddin, Abdulla Marvoriy) o`z davrida musiqa ilmidan boxabar bo`lgan insonlar edi.

Manbaalarda Navoiy musiqa ilmini tog'alari Mir Sayyid Kobuliy va Muhammad Ali G'aribiydan o`rganganligi aytib o'tiladi. Kichik tog'asi Navoiy tabirida - "ko`proq sozlarda yaxshi, talqinli, uni va usuli xo`b" bo`lganligi va musiqiy ilmdan xabardorligi bois yosh Alisherning musiqa savodini ham unda chiqargan deyishga asos beradi. Biroq, Navoiy hazratlari asosiy saboqlarni o`sha davrning nom qozongan darg'alaridan biri Xoja Yusuf Burhondan olganligi ham manbaalarda keltiriladi. Zero, shoir aytganidek: "...musiqiy ilmni ham yaxsh bilur erdi va faqir musiqiy fanida aning shogirdimen...ko`proq o`z she'rlariga musiqiy bog`lar erdi...".

Benazir shoir tarjimaiy holidan yana shular ma'lumki, u qayerga bormasin - Hironrotdami, samarqanddami, Mashhadu Astroboddami doimo yonida bastakorlardan: Xo`ja Abdullo Marvoriy, Pahlavon Muhammad, musiqashunoslardan-Abdurahmon va Muhammad Jomiy-lar, o`nlab sozanda-yu honandalar bo`lishgan hamda musiqa ijodi va ijrochilik ilmi borasida izchil muloqotlar qilganlar.

Navoiy o`z asarlari: "Hmasa", "Me'zon ul-avzon", "Hamsatul-mutaxayyirun", "Badoe -ul vaqol", "Majolis un-nafois" da ham musiqa aloqador o'tmishdoshlari, zamondoshlari, o`sha davrda musiqa bo`lgan e'tibor, musiqaning har ikki tomoni, afzalliklari, ijod ahli uchun foydalari, maslahatlari va o`zining ilmiy qarashlari haqida fikrlar yuritgan.

Bundan ko`rinadiki, Navoiydek shaxs, vazir, shoir, xalq homiysi, o`z asarlarida ham, hayoti davomida ham musiqa oshnolik yo`lini yoqlagan ekan, musiqani o`rganish, mukammal o`rganish kishini kamolot cho`qqisiga yetkazuvchi omillardan biri desak ham yanglishmagan bo`lamiz. Zero, Navoiy shaxsi har birimiz uchun ibrat maktabidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "Navoiy" romani, Oybek. "Sharq" nashriyoti-2009
2. "El desa Navoiyni..." "Cho`lpon" nashtiyoti -1991
3. "Navoiy va musiqa"(maqola)Umid Bekmuhammad http://khdavron.uz/kutubxona/alisher_navoiy/umid-bekmuhammad-navoiy-va-musiqa.html
4. "Navoiy yaratgan kuylar". Orif Tolib. "Yoshlik" jurnali 2017-yil,6-son.

ЭФФЕКТИВНЫЙ СПОСОБ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

Абсаломова Азиза Баходировна

Узбекский государственный университет мировых языков

Аннотация: В следующей статье рассматриваются общие проблемы в изучении языка посредством прослушивания различных треков и песен. Навык слушания изображается как один из навыков на втором языке, который необходимо освоить.

Ключевые слова: язык, аудирование, родной язык, автоматически, песня, языковая атмосфера, аутентичность, классная комната, овладение вторым языком, мотивация, уверенность в себе, произношение, интонация, словарный запас, грамматика, диалекты.

Язык является очень важным средством общения. Это слишком сложно понять без языка. Язык является мощным, и он может помочь обмениваться мыслями и идеями людей друг с другом посредством слов и жестов. У каждой нации есть свой язык, который иллюстрирует национальные ценности и культурные особенности, а также язык может выражать национальную самобытность. Язык, который человек изучает с детства и который является основным языком речи, называется родным языком. Родной язык учится автоматически говорящим (ребенком) благодаря его языковой атмосфере; язык, которым окружают ребенка другие люди, учится ребенком без затруднений. С точки зрения изучения второго языка, люди сталкиваются с препятствиями. Причины может быть несколько, таких как отсутствие подлинной (реальной) атмосферы, неподходящее состояние в классе, проблемы с овладением язы-

ком, отсутствие мотивации, уверенность в себе, способность учителей и так далее. На этом этапе Уильям Дхарма Раджа и К. Сельви, доцент и аспирант Университета Мономания, заявили: «Окружающая среда и компетентность учителей также являются переменными факторами, влияющими на изучение второго языка». Без сомнения, учителя в основном находятся в центре обучения людей, благодаря тому, что они мотивируют или направляют их к основным методам с их точки зрения. Кроме того, область жизни также может влиять на продуктивность приобретения склонности.

Одним из наиболее важных примеров является то, что большинство учащихся из сельской местности испытывают трудности со вторым языком, а не с городскими жителями. Это главным образом потому, что городские жители могут обеспечить лучшие условия, учителей и материалы для обучения, поэтому учащиеся более моти-

вированы и уверены в себе при изучении иностранного языка. Еще одним препятствием для овладения вторым языком являются диалекты и переменные (произношение и интонация, словарный запас), которые мешают новому ученику достичь успеха. В результате это требует слишком много времени, чтобы учиться. Кроме того, одним из ключевых факторов, который ставит новых учащихся в затруднительное положение, является грамматика. Причиной этого является то, что слишком много времени нужно для изучения основных правил и определения различий между родным (собственным языком) и вторым (иностранном) языком. Большинство страдает от этих проблем в течение многих лет.

Одним из плодотворных средств, которые признаются многими квалифицированными выдающимися педагогами, а также выдающимися философами, является изучение второго языка посредством слушания. Навыки аудирования – это одно из четырех основных языковых навыков на уровне разговорной речи, чтения и письма. Без сомнения, благодаря улучшению слуховых навыков – слушая различные треки, аудиоматериалы, видео, песни и аудиокниги, учащиеся могут справиться со своими проблемами произношения и интонации. Таким образом, слушание – самый существенный результат для изучающих язык. Например, это очевидно в периоде спонтанного обучения детей. Дети не используют словарь и грамматику

для изучения родного языка. Они только слушают говорящих на языке и автоматически анализируют слова, используемые в речи (их использование в разных контекстах, их аналогии, значение, форму, реакцию слушателей и последующий ответ), изучают его как значимый кусок языка и вырабатывают, когда это происходит необходимо. Этот процесс в основном активируется слуховым восприятием, и они без особых проблем получают родной язык.

А. Дж. Хоге рассматривает слушание как эффективный способ обучения и предлагает своим ученикам выучить новый язык посредством прослушивания английских композиций и считает, что ученики должны слушать каждый день. Конечно, А.Я. Огромная правда на этом этапе. Напротив, как мы знаем, в большинстве школ учащиеся используют учебники и грамматические учебники и проводят большую часть своего времени за чтением и выполнением грамматических упражнений каждый день. Поэтому это результат того, почему большинство из них не могут поймать свой успех в овладении иностранным языком. Филлипс (1993) утверждает, что задачи слушания чрезвычайно важны, обеспечивая богатый источник языковой информации, из которой дети начинают делиться своими собственными идеями о том, как работает иностранный язык. Песни, разработанные как задача прослушивания, например, заполнение пробелов, имитация произношения, задача караоке, могут быть

использованы в качестве одного из эффективных методов улучшения и освоения иностранных языков. «Песни являются важными инструментами в изучении АВЯ / АИЯ (английский как второй / иностранный язык), потому что, поскольку наиболее опытные учителя придумывают, что ученики любят слушать песни на изучаемом языке, и они часто придерживаются сильных взглядов на музыку», – заявил Севик.

В заключение, каждый новый изучаемый язык сталкивается с трудностями в начале процесса обучения. Тем не менее, аудио материалы и задачи прослушивания, упомянутые выше, могут быть полезными решениями проблемы. Большинство из них приняты выдающимися педагогами и учениками. Тем не менее, песни, как тип задач прослушивания, используемых в

классе, являются более эффективными из-за того, что ученики становятся более очарованными и вдохновленными. Песни в изучении языка влекут за собой навыки, такие как спонтанная грамматика, словарный запас, правильное произношение и интонация.

Использованная литература:

1. Мустафа Севик «Обучение слушанию юных учеников с помощью песен» слушай и делай «2012»
2. Phillips.S «Юные ученики». Оксфорд: издательство Оксфордского университета, 1993
3. Уильям. Д.Р. и К. Сельви «Причина проблем в изучении английского как второго языка в восприятии старшеклассника» 2011
4. Мустафа Севик «Обучение слушанию юных учеников с помощью песен» слушай и делай «2012»
5. А.Д. Хоге «Легкий английский: учимся-Говори на английском, как родной» 2014

